

Länsstyrelserna

Samhällsorientering för nyanlända

Länsstyrelsernas gemensamma redovisning

Rapportnummer: 2013:11

För mer information eller för att beställa fler exemplar kontakta:

social.hallbarhet.ostergotland@lansstyrelsen.se eller esh.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
1 Samhällsorientering – intentioner och uppdrag.....	7
2 Datainsamling och rapportinnehåll	8
2:1 Kommunenkät	8
2:2 Regionala återkopplingar	8
2:3 Deltagarenkäter	8
2:4 Länsstyrelsernas erfarenheter	9
2:5 Statistik från Arbetsförmedlingen	10
2:6 Tidsperiod.....	10
2:7 Disposition.....	10
3 Deltagande och genomförande	11
3:1 Anmälda och påbörjade	11
3:2 Väntetider	15
3:3 Intyg	17
3:4 Språk.....	18
3:5 Omfattning.....	20
3:6 Flexibilitet	21
4 Interkommunal och lokal samverkan	23
4:1 Kommunsamverkan.....	23
4:2 Samverkan med andra aktörer.....	25
4:3 Lokal samordning av etableringsinsatserna	26
5 Nationellt utvecklingsarbete	27
5:1 Fokusområden.....	27
5:2 Informationsverige.se	29
5:3 Hälsa och hälsokommunikation	29
5:4 Nationella spridningskonferenser	31
6 Samhällskommunikatörerna.....	32
6:1 Yrkesrollen.....	32
6:2 Kommunikatörernas kompetens	33
6:3 Rekrytering	35
6:4 Kompetensutveckling.....	36
7 Deltagarnas synpunkter och erfarenheter	37
7:1 Nöjdhet.....	37
7:2 Efterfrågan.....	38
7:3 Påverkansmöjligheter	41

7:4 Framtida utveckling.....	42
8 Bedömning av utvecklingsbehov	43
8:1 Deltagande	43
8:2 Samverkan och kunskapsspridning	43
8:3 Samordning av etableringsinsatserna	44
8:4 Kompetenta kommunikatörer	44
8:5 Deltagarperspektivet.....	45
8:6 Hälsa och hälsokommunikation	45
9 Slutsatser	46
Bilagor	47
Bilaga 1. Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	47
Bilaga 2. Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare..	49
Bilaga 3. Länsstyrelsernas Webbenkät till kommunerna	52
Bilaga 4. Anvisningsformulär till Länsstyrelserna	55
Bilaga 5. Deltagarenkäten – Synpunkter på samhällsorienteringen	58
Bilaga 6. Arbetsförmedlingens statistik	60
Bilaga 7. Sammanfattningar av minnesanteckningar från länsstyrelsernas nationella workshops om samverkan och erfarenhetsutbyte inom samhällsorientering.....	61
Bilaga 8. Sammanfattning av minnesanteckningar från SO-verksta ́n i Skaraborg kring användandet av Informationssverige.se, 25-26/10 -2012	64

Sammanfattning

Samhällsorienteringen ska enligt den förordning som styr verksamheten (2010:1138) ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och vara en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Samhällsorienteringen ska i första hand förmedlas på modersmål utifrån den enskildes förutsättningar, bedrivs i dialogform med utrymme för reflektion samt med flexibilitet för att passa den enskildes etableringsplan.

Både kommuner och länsstyrelser har uppdrag inom samhällsorientering. Kommunerna har det operativa ansvaret medan länsstyrelserna ska främja och stödja samarbete mellan kommunerna, följa upp verksamheten samt lämna en gemensam redovisning om samhällsorientering till regeringen. Denna rapport är länsstyrelsernas åiterrapportering om samhällsorientering. Rapporten bygger i huvudsak på fem källor: 234 kommuners svar på en webbenkät, regionala återkopplingar från länsstyrelserna, 273 deltagarenkäter, statistik från Arbetsförmedlingen samt länsstyrelsernas samlade erfarenhet inom området.

Deltagande

Enligt de 234 kommuner som svarat på länsstyrelsernas enkät har totalt 6 492 personer som omfattas av etableringslagen deltagit i samhällsorientering mellan oktober 2011 och september 2012. Enligt Arbetsförmedlingens statistik är siffran 5 426. Det finns alltså en betydande diskrepans i statistiken. Under samma tidsperiod har sannolikt cirka 8 000 personer haft rätt till samhällsorientering. Även om siffrorna inte är helt jämförbara kan det konstateras att betydligt fler personer har rätt till samhällsorientering än vad som deltar i en sådan. I sammanhanget bör problemet med bosättningen lyftas eftersom det höga antal personer som blir kvar i anläggningsboende deltar i samhällsorienteringen i låg utsträckning.

Regeringen har i en proposition föreslagit att målgruppen för samhällsorientering ska utökas. Redan nu erbjuds samhällsorientering till en utökad målgrupp. Enligt de kommuner som besvarat webbenkäten deltog 1 970 personer som inte omfattas av etableringslagen i samhällsorientering mellan oktober 2011 och september 2012. Det innebär att gruppen enligt kommunstatistiken utgör 23 procent av deltagarna i samhällsorientering.

Väntetider och omfattning

Enligt förordningen ska samhällsorienteringen påbörjas så snart som möjligt efter det att en etableringsplan upprättats och normalt vara avslutad ett år efter planens upprättande. I 35 procent av kommunerna var den rapporterade genomsnittliga väntetiden maximalt fyra veckor. Åtta procent av kommunerna anger en genomsnittlig väntetid på mer än 20 veckor. De huvudsakliga orsakerna till väntetiderna är kopplade till antalet aktuella deltagare. Att samordna samhällsorientering med andra etableringsinsatser är en annan orsak till väntetiderna. Den generella bilden av väntetider gäller för såväl kvinnor som män med undantag för kö till barnomsorg. Sex gånger fler kommuner anger detta som orsak till kvinnors väntetider. Den samhällsorientering som kommunerna erbjuder ska enligt förordningen omfatta minst 60 timmar. Av enkätsvaren framgår att samtliga 230 kommuner som besvarat frågan uppfyller kravet.

Genomförande

Samhällsorienteringen för nyanlända ska i möjligaste mån bedrivas på modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl. 85 procent av kommunerna anger att de antingen har modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl som *huvudsakligt alternativ*. En samhällsorientering på modersmål kräver i de flesta fall samverkan mellan kommuner och 60 procent av kommunerna rapporterar att de samverkar med andra kommuner. Samordningen av etableringsinsatserna är en annan utmaning som ställer krav på komplicerade logistiska lösningar och flexibilitet hos inblandade.

Nationellt utvecklingsarbete

För att bidra till en kvalitativ utveckling driver länsstyrelserna ett nationellt utvecklingsarbete. Fokus i processen har under 2012 varit: material, metod, SO online, nätverk för tjänstemän och kommunikatörer, portalen informationsverige.se, hälsa och hälsokommunikation, kommunikatörernas kompetens och deltagarperspektivet. Länsstyrelserna har inom dessa områden gett stöd till utveckling av tillgängliga, korrelerade, kvalitetssäkrade och prövade verktyg. När det gäller arbetet med material, hälsokommunikation och webbportalen har länsstyrelserna deltagit operativt i arbetet. Inom övriga områden har länsstyrelserna gett stöd till inblandade aktörers arbete bland annat via medel för strukturella insatser.

Samhällskommunikatörernas roll

Den enskilda kommunikatören har en stor del av ansvaret för att ämnen som behandlas under samhällsorienteringen ska leda till en integrerad insikt hos den nyanlände. Kommunikatören måste utöver språkkompetens, kulturkompetens och pedagogisk förmåga också vara rustad för att behandla och diskutera ämnen som kan upplevas som känsliga. Det är därför av vikt att satsa på kompetensutveckling för kommunikatörerna men också på fungerande arbetsförhållanden så att kompetensen kan behållas.

Deltagarnas erfarenheter

För att lyfta in målgruppens synpunkter har länsstyrelserna i årets rapport inkluderat en enkätundersökning med 273 respondenter från tio geografiska områden. Majoriteten av deltagarna (93 procent) är nöjda med samhällsorienteringen. Drygt 60 procent anser att de haft goda möjligheter att få vara med och diskutera medan något färre anser att de kunnat vara med och påverka innehållet. *Bostäder och boende* är det område som flest deltagare sett som viktigt följt av *Utbildning för vuxna*.

Utvecklingsområden

Länsstyrelsernas sammantagna bedömning är att det inom arbetet med samhällsorienteringen pågår ett intressant utvecklingsarbete. Samtidigt finns ett antal utvecklingsområden. De utmaningar länsstyrelserna särskilt vill lyfta är deltagande, samverkan, kunskapsspridning, samhällskommunikatörernas roll, lokal samordning, deltagarperspektivet och hälsokommunikation. Några av dessa områden uppmärksammades redan förra året, andra är nya. Grunden för samtliga områden är en fortsatt kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring utifrån förordningens intentioner.

1 Samhällsorientering – intentioner och uppdrag

Länsstyrelserna har i uppdrag att främja och stödja samarbete mellan kommunerna i arbetet med samhällsorientering, att följa upp verksamheten samt att lämna en gemensam redovisning om samhällsorientering till regeringen.¹

Denna rapport är länsstyrelsernas återrapportering om samhällsorientering som ska lämnas till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 22 februari 2013.² Rapporten är utarbetad av länsstyrelsernas fokusgrupp för samhällsorientering.³ Utgångspunkten i rapporten är intentionerna i förordningen om samhällsorientering.⁴

Samhällsorienteringen ska enligt förordningen som styr arbetet underlätta nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet, ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och vara en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Samhällsorienteringen ska i första hand förmedlas på modersmål utifrån den enskildes förutsättningar, bedrivs i dialogform med utrymme för reflektion och med flexibilitet för att passa den enskildes etableringsplan.

Enligt utredningen om samhällsorientering som ligger till grund för förordningen ska samhällsorienteringen spänna över ett vitt fält *”från abstrakta rättighetsprinciper över statliga institutioner och bostadssegregation till föräldramöten på förskolan”*. I utredningen står också att: *”Deltagarnas livssituation, erfarenheter och utbildning ska vara viktiga utgångspunkter för samhällsorienteringen. Den ska främja personliga ställningstaganden baserade på reflektion och insikt”*.⁵

Förordningen om samhällsorientering för nyanlända trädde i kraft 1 december 2010. Kommunerna har det operativa ansvaret och ska erbjuda nyanlända invandrare samhällsorientering.⁶

Regeringen har föreslagit att målgruppen för samhällsorientering ska utökas till att gälla fler anhöriga från den 1 maj 2013.⁷ Kommunerna föreslås få i uppdrag att arbeta aktivt för att nå den utökade målgruppen. I övrigt föreslås att länsstyrelserna och kommunerna får samma uppdrag för den utökade målgruppen som för den nuvarande.

¹ SFS (2010:1138) 11-13 §

² RB 74. Uppdraget ska samordnas och redovisas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

³ Rapporten är skriven av Birgitta Guevara (Västra Götalands län), Pontus Karlbom (Östergötlands län) och Torgny Ängquist (Skåne län). Tove Ahlsten (Skåne län) har deltagit i arbetet med deltagaranalysen.

⁴ Förordningen om samhällsorientering SFS (2010:1138) se bilaga 1.

⁵ SOU (2010:16) *Delbetänkande av Utredningen om samhällsorientering för nyanlända invandrare*.

⁶ Lagen om etableringsinsatser 5 §. Lagen vänder sig till nyanlända i arbetsför ålder (20-64 år) som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar. Även nyanlända i åldern 18 - 19 år, som saknar föräldrar i Sverige, omfattas av den nya lagen liksom anhöriga till nyanlända. Lagen SFS (2010:197) se bilaga 2.

⁷ Proposition 2012/13:63. Den nya lagen föreslås omfatta anknytningar med undantag för medborgare i ESS-länder eller Schweiz, personer under 18 och över 65 år, gymnasiestudenter, arbetskraftsinvandrare samt gäststudenter.

2 Datasamling och rapportinnehåll

Föreliggande rapport bygger i huvudsak på fyra informationskällor:

1. 234 kommuners svar på en webbenkät om samhällsorientering.
2. Regionala återkopplingar från landets samtliga länsstyrelser.
3. 273 svar på deltagarenkäter.
4. Kunskaper och erfarenheter från länsstyrelsernas arbete med samhällsorientering.
5. Statistik från Arbetsförmedlingen.

2:1 Kommunenkät

Länsstyrelserna skickade den 14 september 2012 ut en webbenkät om samhällsorientering till landets kommuner (bilaga 3). Fokus i webbenkäten var:

- Deltagande: antalet anmälda och påbörjade, väntetider och antal utfärdade intyg.
- Genomförande: språk, flexibilitet, inflytande, antal timmar, kopplingen till hälsokommunikation och kommunikatörernas kompetens.
- Samverkan i utförandet mellan kommuner samt mellan kommuner och andra aktörer.
- Samordning av etableringsplanens olika aktiviteter på individ- och organisationsnivå.

Enkäten som gällde förhållandet mellan 1 oktober 2011 till 30 september 2012 besvarades av 234 kommuner vilket innebär en svarsfrekvens på 81 procent. Fyra av de kommuner som svarat anordnar ingen samhällsorientering. Om inget annat anges bygger underlaget i rapporten på svaren från de 230 kommuner som anordnar samhällsorientering. Enligt länsstyrelsernas bortfallsanalys är flertalet av de kommuner som inte svarat kommuner som inte har en överenskommelse om mottagande av nyanlända flyktingar samt kommuner som deltar i en kommunsamverkan där samhällsorienteringen utförs av en annan kommun. De senare har i flera fall meddelat att de inte kan besvara frågorna samt att utförande kommun bör svara även för dem.

2:2 Regionala återkopplingar

För att få en aktuell och heltäckande bild av arbetet med samhällsorientering, inklusive de regionala förutsättningarna, kompletterades enkäten med ett länsstyrelseinternt frågeformulär som skickades till samtliga länsstyrelser den 31 oktober 2012 (bilaga 4). Samtliga länsstyrelser inkom med regionala återkopplingar mellan november 2012 och januari 2013. De regionala återkopplingarna används framför allt i kapitel 4 ”Interkommunal och lokal samverkan” men finns med som en grund för hela rapporten. Länsstyrelserna har dessutom lämnat synpunkter på rapporten i två omgångar under januari och februari 2013.

2:3 Deltagarenkäter

För att säkerställa att samhällsorienteringen gagnar nyanländas etablering bör målgruppen ges en naturlig roll i de uppföljningar som görs. I syfte att lyfta in målgruppens

synpunkter har länsstyrelserna tagit fram en enkel utvärderingsblankett som översatts till fyra språk: arabiska, dari, somaliska och tigriska (bilaga 5). Enkäterna sändes därefter till de verksamheter som deltar i det nationella utvecklingsarbetet inom samhällsorientering. Samtliga verksamheter ombads att samla in 50 enkätsvar med så stor spridning bland språken som möjligt. Enkäten skickades ut den 25 oktober 2012. De sista svaren inkom 10 december. Sammantaget har 273 enkätsvar kommit in från tio geografiska områden: 95 svar på arabiska, 78 på dari, 56 på somaliska och 44 på tigriska. Svaren från deltagarenkäterna redovisas i kapitel 7.

Länsstyrelserna har valt att skicka frågeformulären till de verksamheter som deltar i det nationella utvecklingsarbetet, vilket innebär att den skickats till verksamheter som ligger förhållandevis långt fram i arbetet. Tillvägagångssättet utgår från en strävan efter att få en bild av hur samhällsorienteringen upplevs när den fungerar. En utmaning i processen har varit översättningarna av enkäten. Ordet ”ganska” är exempelvis svårt att översätta till somaliska. Samhällskommunikatörerna har dessutom ibland varit närvarande och aktivt förklarat enkäterna för deltagarna vilket kan ha påverkat svaren i positiv riktning. Svaren ger trots detta en bild av hur samhällsorienteringen upplevs, framför allt ger den en bild av vilka delar av samhällsorienteringen som upplevs som mest positiva.

2:4 Länsstyrelsernas erfarenheter

För att nå ett större djup och en ökad samsyn i arbetet inom vissa områden och därigenom erbjuda ett likvärdigt stöd till berörda aktörer har länsstyrelserna bildat ett antal fokusgrupper⁸ med representation från de fyra regionala områdena: Nord, Öst, Syd och Väst.⁹ Fokusgruppen för samhällsorientering är en av dessa. Genom gruppens arbete får länsstyrelserna en bra bild av vad som sker nationellt och regionalt inom samhällsorientering. Fokusgruppen driver också ett nationellt utvecklingsarbete där ett flertal kommuner men även Sveriges kommuner och landsting (SKL) samt Arbetsförmedlingen deltagit. Inom några områden har fokusgruppen arbetat operativt i samverkan med andra aktörer men mycket sker genom stöd till aktörer som utvecklar och samverkar inom samhällsorientering, bland annat via nationella och regionala strukturella medel, så kallade § 37-medel.¹⁰ Fokusgruppens erfarenheter och arbete är basen för kapitel 5 ”Nationellt utvecklingsarbetet” och kapitel 6 ”Samhällskommunikatörerna” men finns även med som grund i hela rapporten.

⁸ I nuläget finns fokusgrupper inom hälsa, samhällsorientering, sfi och uppföljning.

⁹ Nord: Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och Gävleborgs län.

Öst: Stockholm, Södermanland, Uppsala, Västmanland, och Östergötlands län.

Väst: Dalarna, Värmland, Örebro och Västra Götalands län.

Syd: Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne län.

¹⁰ Länsstyrelserna har möjlighet att lämna ersättning till kommuner och kommunalförbund för att skapa beredskap och mottagningskapacitet och för att främja regional samverkan enligt 37§ förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

2:5 Statistik från Arbetsförmedlingen¹¹

För att få en jämförbar och uppdaterad bild av arbetet med samhällsorientering har rapporten den 18 december 2012 och 14 januari 2013 kompletterats med statistik från Arbetsförmedlingen (bilaga 6). De statistiska uppgifterna används i kapitel 3 i avsnittet ”Anmälda och påbörjade”.

Arbetsförmedlingen har bidragit med uppgifter på antalet ackumulerade **unika** personer som:

- har/har haft rätt till en etableringsplan,
- har/har haft en etableringsplan,
- har/har haft samhällsorientering som en aktivitet.

Statistiken är uppdelad på tre tidsperioder: 1 december 2010 till 30 september 2011, 1 december 2010 till 30 september 2012 samt 1 oktober 2011 till 30 september 2012. Statistiken har rapporterats enligt dessa tidsintervaller för att synliggöra andelen som har haft samhällsorientering av de som har en fastställd plan under olika tidsperioder, samt för att i möjligaste mån undvika dubbelregistrering.

2:6 Tidsperiod

Svaren från kommuner och Arbetsförmedlingen samt länsanalyserna omfattar tiden mellan 1 oktober 2011 till 30 september 2012. Länsstyrelsernas erfarenheter är av mer övergripande karaktär. Svaren från deltagarna inkom till länsstyrelserna mellan 25 oktober och 10 december 2012. I text och tabeller benämns denna rapport som ”årets rapport” eller rapporten för ”2012”. Den rapport som länsstyrelserna lämnade till Arbetsmarknadsdepartementet den 22 februari 2012 och som behandlar tiden från 1 december 2010 till 30 september 2011 benämns i rapporten som ”förra årets rapport” eller rapporten för ”2011”.

2:7 Disposition

Kapitel 3 ”Deltagande och genomförande” bygger till största del på kommunernas enkätsvar och fokus ligger på kvantitativa aspekter såsom antalet som anmälts till och påbörjat samhällsorientering. Även mer kvalitativa aspekter som undervisningsspråk, flexibilitet och målgruppsinflytande tas upp. Den kompletterande statistiken från Arbetsförmedlingen används i avsnittet om ”Anmälda och påbörjade”. Kapitel 4 ”Interkommunal och lokal samverkan” tar upp befintlig samverkan inom området. Det handlar både om samverkan mellan kommuner, med andra relevanta aktörer och om den lokala samordningen av etableringsplanen. Kapitel 5 handlar om det nationella utvecklingsarbetet där särskilt fokus läggs på webbportalen informationsverige.se samt hälsa och hälsokommunikation. Kapitel 6 ”Samhällskommunikatörer” handlar om samhällskommunikatörernas roll och kompetensförsörjning medan kapitel 7 lyfter upp deltagarnas syn på samhällsorienteringen. I kapitel 8 lyfter länsstyrelserna fram ett antal utvecklingsområden och i kapitel 9 presenteras några övergripande slutsatser.

¹¹ För Arbetsförmedlingens statistik se bilaga 6

3 Deltagande och genomförande

3:1 Anmälda och påbörjade

Nyanlända som omfattas av etableringslagen

Sedan den 1 december 2010 ska alla kommuner erbjuda samhällsorientering till nyanlända som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.¹² Samhällsorienteringen ska enligt förordningen om samhällsorientering påbörjas så snart som möjligt efter att en etableringsplan upprättas och normalt vara avslutad inom ett år.¹³

Kommunernas statistik

Enligt de 234 kommuner som svarat på länsstyrelsernas enkät har mellan oktober 2011 och september 2012 totalt 7 225 nyanlända, som omfattades av etableringslagen, anmälts till samhällsorientering. Enligt samma källa har 6 492 personer, det vill säga närmare 90 procent av de anmälda påbörjat samhällsorienteringen under samma period.

Av de anmälda till samhällsorienteringen var 47 procent kvinnor och 53 procent män.¹⁴ Fördelningen är densamma bland de som påbörjat samhällsorienteringen.¹⁵

Arbetsförmedlingens statistik

Enligt Arbetsförmedlingen har totalt 5 426 personer deltagit i samhällsorientering mellan oktober 2011 och september 2012. Av dessa var 53 procent kvinnor och 47 procent män.¹⁶ Könsfördelning är följaktligen omvänd jämfört med kommunernas uppgifter.

Fler än de som anmälts och deltar har rätt till samhällsorientering. Utifrån den statistik som länsstyrelserna haft att tillgå är det inte möjligt att ta fram exakt hur många av de som har rätt till samhällsorientering som faktiskt deltar. En utgångspunkt kan tas i hur många som har en etableringsplan under en viss tidsperiod. Men uppgiften är inte användbar rakt av eftersom många av de individer som har en etableringsplan under en viss period deltagit i samhällsorienteringen före mätperiodens början, eller inte längre är aktuella för insatsen.

Under den tidsperiod som rapporten gäller (okt 2011 – sep 2012) har enligt Arbetsförmedlingen 12 926 personer haft en etableringsplan (se bilaga 6). Hur många av dessa som deltagit i samhällsorientering innan mätperiodens början framgår inte. Det är

¹² Se fotnot 6.

¹³ SFS (2010:1138) 4 § ”Samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att en etableringsplan har upprättats enligt 6 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Den ska normalt vara avslutad ett år efter det att etableringsplanen har upprättats”.

¹⁴ Tre kommuner har redovisat antalet anmälda individer istället för antal kvinnor och män och finns därför inte med i den könsuppdelade statistiken, 787 individer: Göteborgs stad, Alvesta kommun och Bollnäs kommun

¹⁵ Två kommuner bara angett totalt antal individer och finns inte med i den könsuppdelade statistiken, 766 nyanlända; Göteborgs stad och Alvesta kommun

¹⁶ Arbetsförmedlingens statistik finns i sin helhet i bilaga 6

inte heller klart hur många som av andra skäl inte längre är aktuella att delta i samhällsorientering under tidsperioden.

Om man från det totala antalet som någonsin haft en etableringsplan tar bort de som hade en plan före oktober 2011 blir antalet 8 196 personer. Även om uppgifterna inte är helt jämförbara är det sannolikt att utgå från att cirka 8 000 personer bör ha varit aktuella för samhällsorientering under den tidsperiod som rapporten gäller. Andelen som får samhällsorientering är därmed enligt Arbetsförmedlingens statistik relativt liten.

I sammanhanget bör beaktas att de problem som finns med bosättningen av nyanlända¹⁷ påverkar deltagandet i samhällsorienteringen. För de personer som bor kvar i anläggningsboende är andelen som deltar i samhällsorienteringen sannolikt mycket liten.¹⁸ I juni 2012 väntade 1 800 personer med uppehållstillstånd på att lämna Migrationsverkets anläggningsboende.¹⁹ Enligt Migrationsverket hade antalet den 31 januari 2013 vuxit till 4 458 personer.

Arbetsförmedlingens och kommunernas statistik

Det är problematiskt att jämföra siffrorna mellan Arbetsförmedlingens statistik och kommunernas svar. För det första omfattar kommunernas svar 234 av landets 290 kommuner. Eftersom svar saknas från 56 kommuner borde antalet deltagare som kommunerna rapporterat till länsstyrelserna vara mindre än det faktiska deltagandet. Trots det har kommunerna rapporterat ett högre deltagande än Arbetsförmedlingen. Diskrepansen kan bero på att personer som påbörjat, avbrutit och påbörjat igen finns med två gånger i kommunernas statistik. Arbetsförmedlingens statistik rapporteras utifrån *unika* personer under tidsperioden. Alla kommuner har enligt länsstyrelsernas erfarenheter heller inte tillgång till helt tillförlitlig statistik. Eftersom vägarna in till samhällsorienteringen kan se olika ut är det också möjligt att Arbetsförmedlingen inte registerat alla individer som påbörjat samhällsorienteringen. I vissa fall går anmälningarna direkt från en kommun till anordnaren.

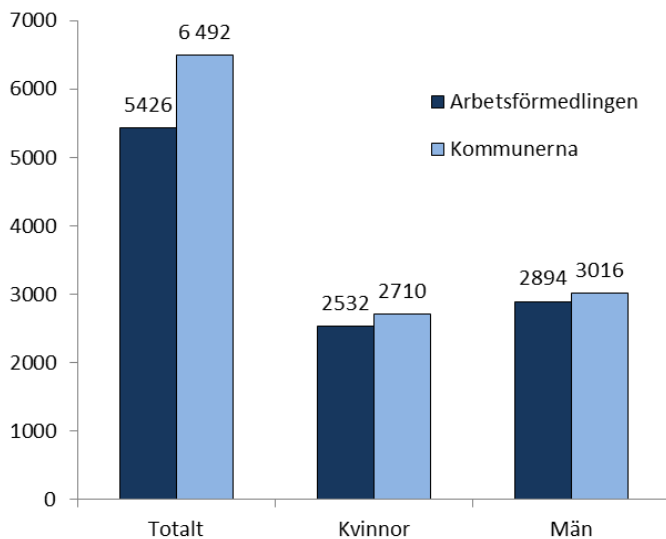
Den relativa skillnaden mellan kommunernas och Arbetsförmedlingens statistik är mindre för 2012 än 2011. I år innebär kommunernas uppgifter 20 procent fler deltagare än Arbetsförmedlingens uppgifter. Förra året var motsvarande skillnad 64 procent.

¹⁷ Anläggningsboende, s.k. ABO-boende som Migrationsverket erbjuder asylsökande under väntetiden, normalt en lägenhet i ett hyreshus.

¹⁸ En av anledningarna till detta kan vara att de inte räknas som kommunmottagna vilket innebär att den aktuella kommunen inte får ersättning för dessa personer.

¹⁹ Arbetsförmedlingens åiterrapportering 2012, Etablering av vissa nyanlända – Bosättning (sept. 2012)

Figur 1 Antal nyanlända som deltagit i samhällsorientering enligt Arbetsförmedlingen och kommunerna, oktober 2011 - september 2012.

Kommentar: De 766 individer där kommunerna ej angett kön är inkluderade i uppgifterna totalt men inte i siffrorna för kvinnor och män.

Nyanlända som inte omfattas av etableringslagen

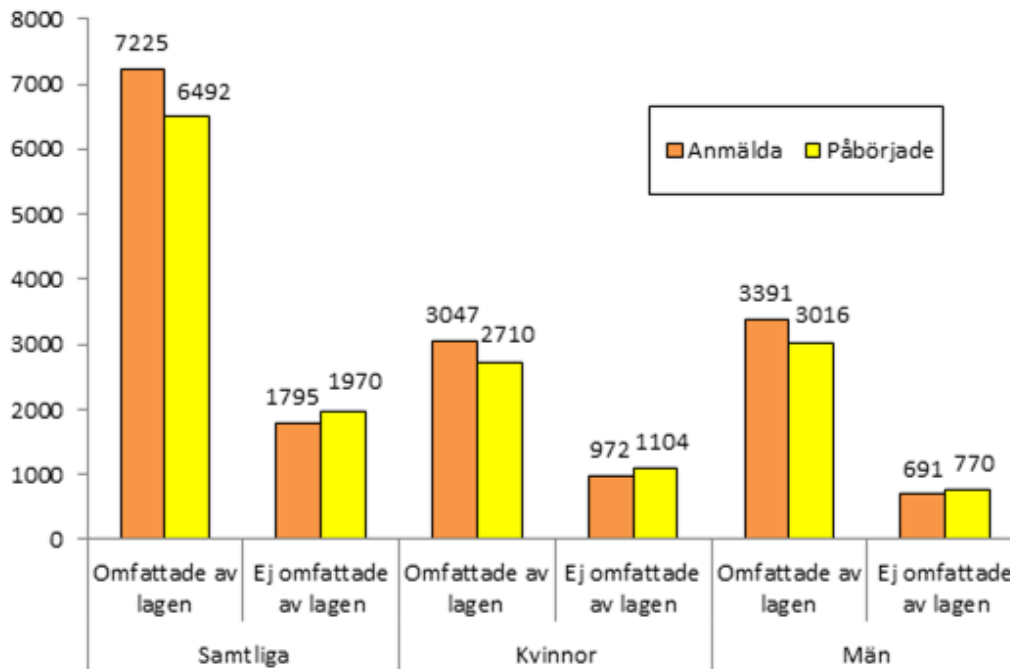
Regeringen föreslog i en proposition i december 2012 att inrätta en ny lag som ger fler nyanlända invandrare rätt till samhällsorientering. Den nya lagen föreslås omfatta anknytningar med undantag för medborgare i ESS-länder eller Schweiz, personer under 18 och över 65 år, gymnasie-studerande, arbetskraftsinvandrare samt gäststuderande. Lagen föreslås träda i kraft 1 maj 2013. Enligt den föreslagna lagen ska kommunerna aktivt arbeta för att erbjuda den bredare målgruppen samhällsorientering.

I vissa kommuner erbjuds redan nu samhällsorientering till nyanlända utanför målgruppen som omfattas av etableringslagen. Enligt kommunenkäten har under perioden oktober 2011 till september 2012, 1 970 personer som inte omfattas av etableringslagen deltagit i samhällsorientering. Av dessa är 59 procent kvinnor och 41 procent män.²⁰ Det innebär att denna grupp motsvarar 23 procent av det totala antalet som deltagit i samhällsorientering (8 462).

Antalet personer som inte omfattas av etableringslagen, men som ändå deltar i samhällsorientering, är relativt stabilt jämfört med föregående år, medan antalet deltagare som omfattas av lagen mer än tre dubblats (figur 3). Liksom föregående år är det fler kvinnor än män i den grupp som inte omfattas av lagen. Förhållandet är det omvända i den grupp som omfattas av förordningen, men i den gruppen är könsskillnaden mindre. Intressant att notera är också att alla i den utökade gruppen inte anmäls till samhällsorienteringen utan påbörjar direkt. Det kan handla om att personer i den utökade målgruppen erbjuds plats då det startas grupper som inte har så många deltagare.

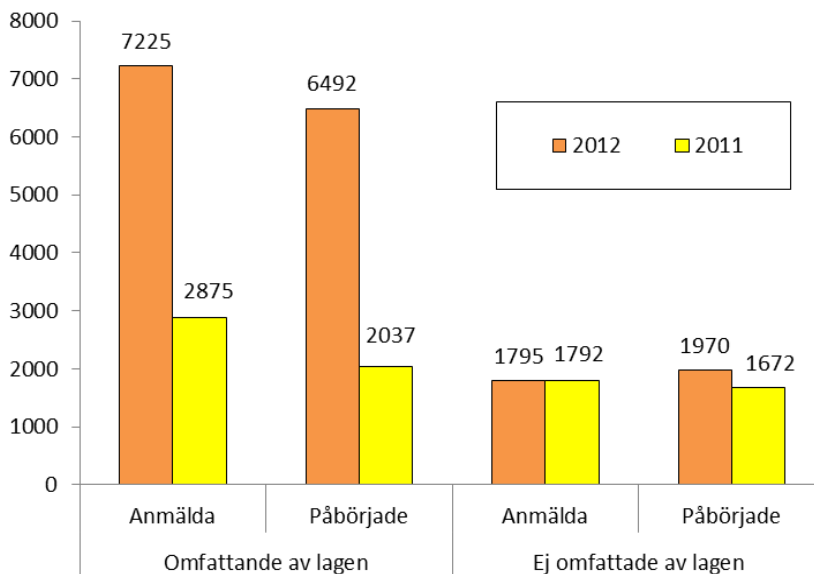
²⁰ Även här har två kommuner, Göteborgs stad och Alvesta kommun endast redovisat totalt antal individer, 96 nyanlända.

Figur 2 Anmälda och deltagande som omfattas respektive inte omfattas av etableringslagen, oktober 2011 – september 2012, enligt kommunsvaren.

Kommentar: De individer där kommunerna ej angett kön är inkluderade i gruppen "samtliga" men inte i siffrorna för kvinnor och män. Avvikelsen handlar om 787 anmälda och 766 påbörjade som omfattas av lagen och 132 anmälda och 96 påbörjade som ej omfattas av lagen.

Figur 3 Anmälda och deltagande, oktober 2011 – september 2012, enligt kommunsvaren jämfört med föregående års enkätsvar.

Kommentar: Resultaten för 2012 baseras på svar från 230 kommuner och 2011 från mellan 203 och 214 kommuner.

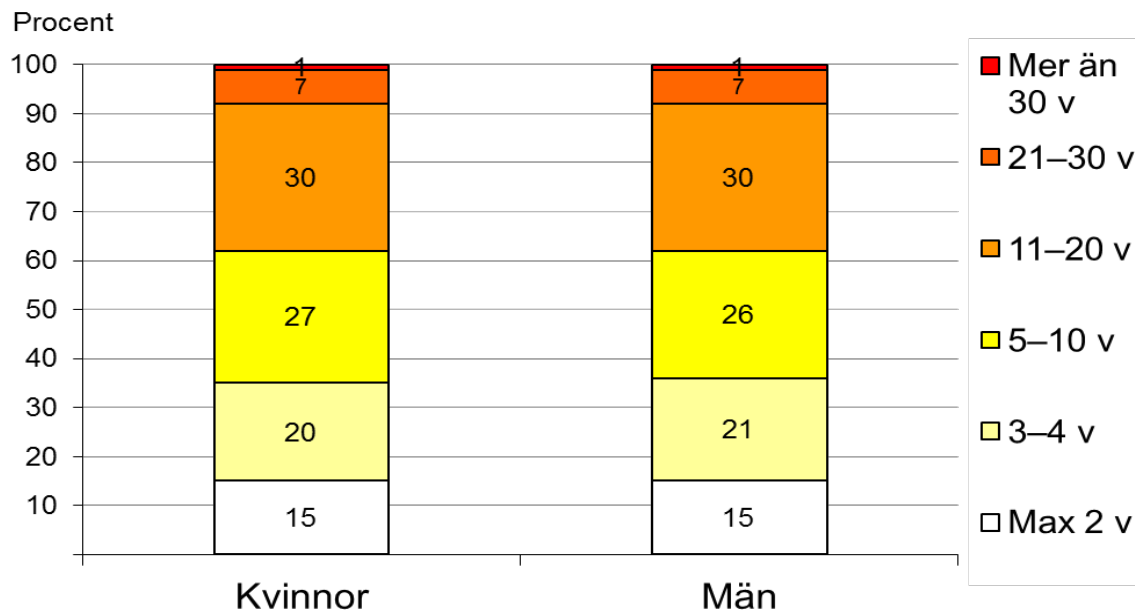
3:2 Väntetider

Enligt förordningen om samhällsorientering ska nyanlända erbjudas samhällsorientering så snart som möjligt efter att den nyanländes etableringsplan upprättats och normalt vara avslutad inom ett år från etableringsplanens upprättande.²¹

I enkäten ombads kommunerna att, i antalet veckor, ange hur lång den genomsnittliga väntetiden dittills varit från det att den nyanlände anmälts till dess att personen påbörjat samhällsorientering. Den genomsnittliga väntetiden har ökat något i jämförelse med fjolårets enkätresultat. I år har cirka 35 procent av kommunerna angivit att den genomsnittliga väntetiden är maximalt fyra veckor. 2011 var motsvarande andel drygt 50 procent. I år rapporterar över 55 procent av kommunerna att den genomsnittliga väntetiden varit mellan 5-20 veckor. 8 procent anger en genomsnittlig väntetid över 20 veckor. Endast en kommun uppger en genomsnittlig väntetid som överskrider 30 veckor. Det finns inga könsskillnader i resultatet (figur 4).

Bland de kommuner som driver samhällsorienteringen i egen regi tycks väntetiden vara något kortare. 50 procent av dessa anger en genomsnittlig väntetid på max fyra veckor. I övrigt går det, från enkätsvaren, inte att utläsa några tydliga regionala/kommunala mönster gällande väntetiden.

Figur 4 Genomsnittlig väntetid från anmälan till påbörjad samhällsorientering, för kvinnor respektive män i procent

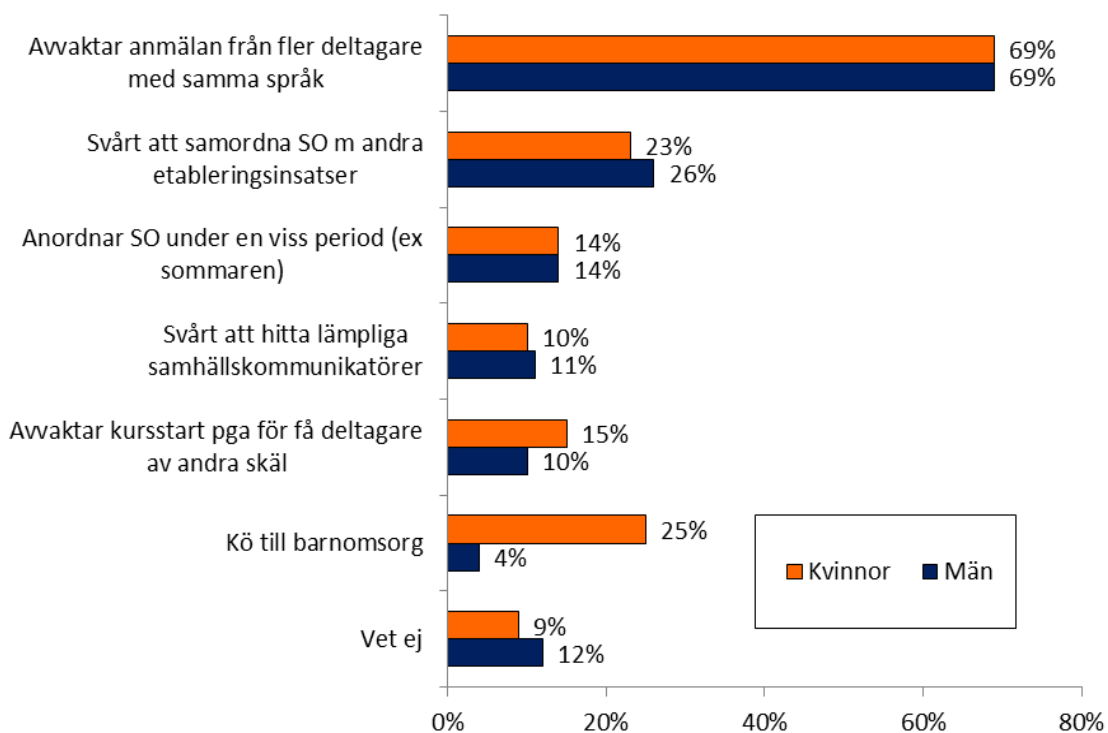
²¹ Se fotnot 13.

I samband med diskussionen om väntetider är det viktigt att poängtera att väntetiderna hänger samman med den lokala samordningen av etableringsinsatserna. I vissa kommuner deltar nyanlända först i åtgärden ”meritportfölj” och först därefter i samhällsorientering och sfi. I andra kommuner anordnas samhällsorienteringen under vissa tider på året.

Orsaker till väntetider

I enkäten kunde kommunerna ange fem orsaker till väntetider inför påbörjad samhällsorientering. Dessutom gavs möjlighet att ange eventuella andra skäl. 69 procent av kommunerna anger bristen på deltagare som talar samma språk, vilket därmed var det enskilt största skälet till väntetiderna. Bristen på deltagare i språkgrupperna var även i fjolårets undersökning den största orsaken till väntetiderna.

Figur 5 Mest förekommande orsaker till väntetider innan påbörjad samhällsorientering (SO) för kvinnor respektive män

I likhet med resultatet från förra årets undersökning anger närmare 25 procent av kommunerna att svårigheterna med att koordinera samhällsorienteringen med andra etableringsinsatser är en utmaning som orsakar väntetider. 14 procent förklarar väntetiden med att samhällsorienteringen anordnas under en viss period.

Kvinnors väntetider och barnomsorg

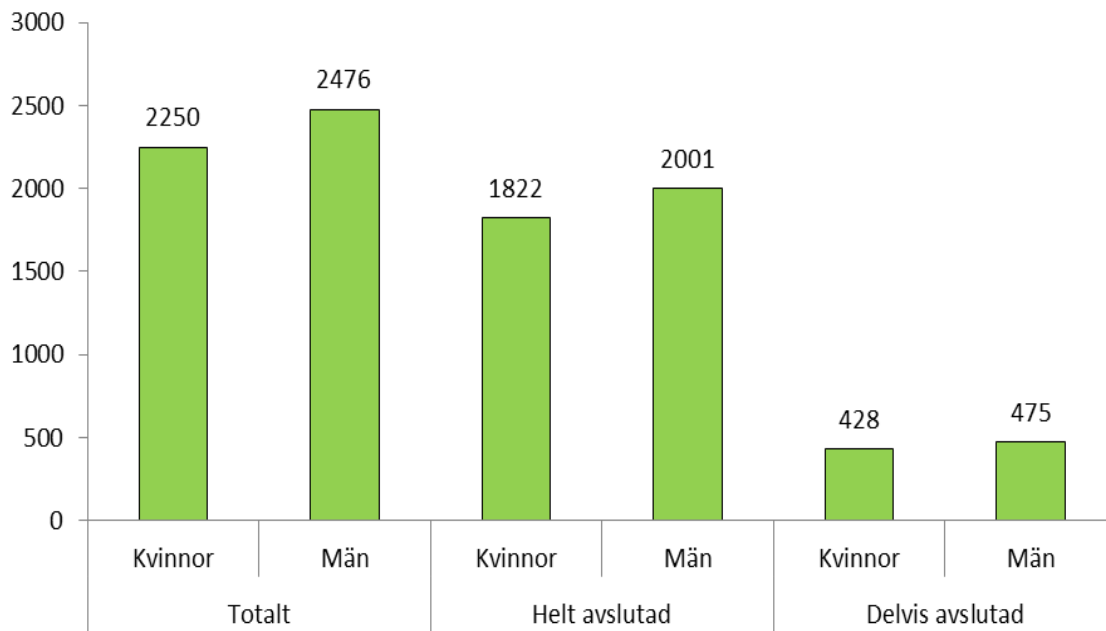
Undersökningen visar att det är betydligt vanligare att kvinnors samhällsorientering skjuts upp i väntan på barnomsorg jämfört med männens: 25 procent av kommunerna har

angett det som en orsak till kvinnors väntetid men endast 4 procent för männen (figur 5). Situationen var liknande förra året, då resultatet var 29 procent för kvinnor och 7 procent för män.

3:3 Intyg

Efter avslutad samhällsorientering ska deltagarna få ett intyg. Delintyg kan också utfärdas och ska utfärdas om en annan kommun än utföraren begär det.²² Antalet utfärdade intyg har ökat kraftigt i jämförelse med förra årets resultat. Totalt 4 726 intyg om helt eller delvis avslutad samhällsorientering har enligt de 230 kommuner som svarat på frågan utfärdats mellan oktober 2011 och september 2012 (figur 6b). Förra året angav kommunerna att 1 650 intyg utfärdats.

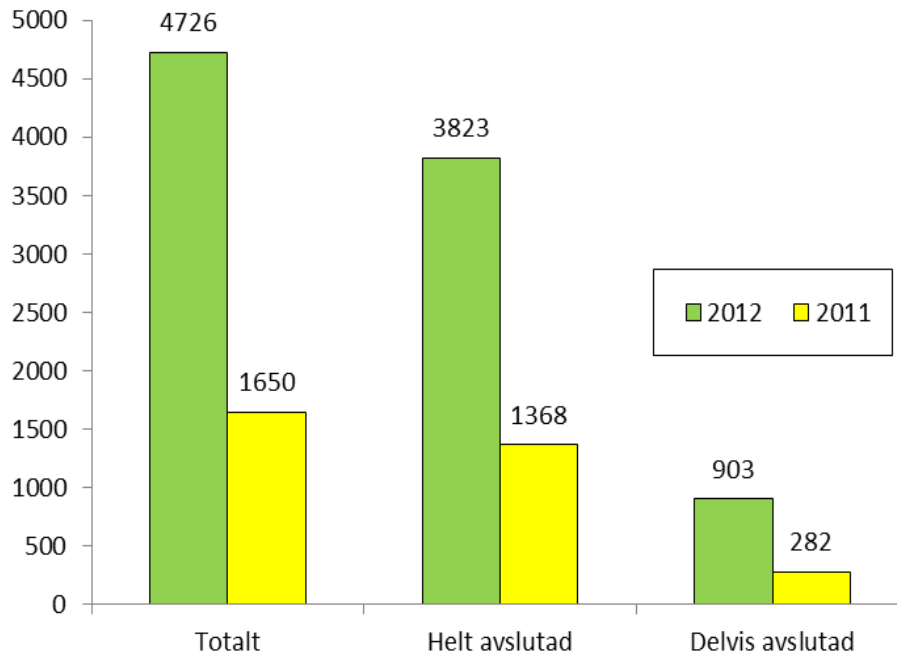
Figur 6a Antal utfärdade intyg om helt eller delvis avslutad samhällsorientering, oktober 2011 - september 2012

Länsstyrelserna påpekade i förra årets rapport vikten av att följa upp utfärdandet av intyg om delvis avslutad samhällsorientering. Ett intyg om delvis genomförd samhällsorientering påverkar deltagarnas möjligheter att återuppta sin samhällsorientering efter avbrott, exempelvis vid flytt. Enligt 2012 års enkätsvar har antalet utfärdade intyg om delvis avslutad samhällsorientering ökat från 282 till 903 (figur 6b).

²² SFS (2010:1138)10 § ”Kommunen ska ge varje deltagare ett intyg efter avslutad samhällsorientering. Om en annan kommun begär det, ska kommunen lämna information om delvis genomgången samhällsorientering. Omfattningen och innehållet ska framgå.”

Figur 6b Antal utfärdade intyg, oktober 2011 - september 2012, jämfört med föregående rapport

3:4 Språk

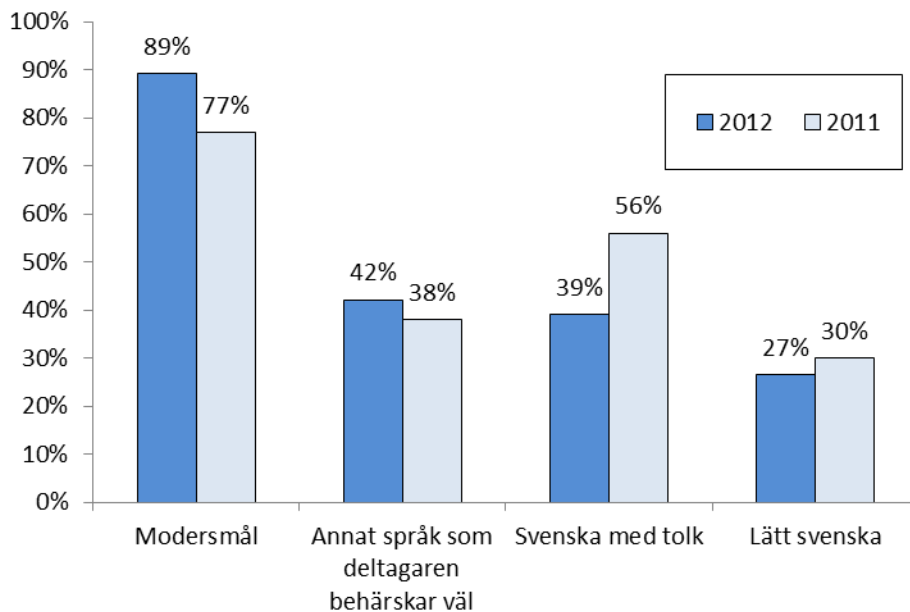
Samhällsorienteringen för nyanlända ska enligt förordningen i möjligaste mån bedrivas på modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl.²³ Länsstyrelserna har valt att kartlägga samtliga språk kommunerna erbjuder samhällsorientering på samt vilket alternativ som är det vanligast förekommande.

Kommunerna fick först svara på frågan om de erbjuder samhällsorientering på: modersmål, annat språk som deltagaren behärskar väl, svenska med tolk eller på lätt svenska. Enligt kartläggningen 2012 erbjuder närmare 90 procent av kommunerna samhällsorientering på modersmål (figur 7a). Det är en ökning från förra året då andelen var 77 procent. Andelen kommuner som erbjuder samhällsorientering på annat språk som deltagaren behärskar väl är 42 procent, vilket är en liten ökning sedan förra året.

Andelen kommuner som erbjuder samhällsorientering på svenska med hjälp av tolk är 39 procent. Det är en minskning från 56 procent förra året. Något färre kommuner erbjuder också samhällsorientering på lätt svenska i år (figur 7a).

²³ SFS (2010:1138) 7 § Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Vid behov ska tolk anlitas.

Figur 7a Språk kommunerna erbjuder samhällsorientering på, oktober 2011 - september 2012

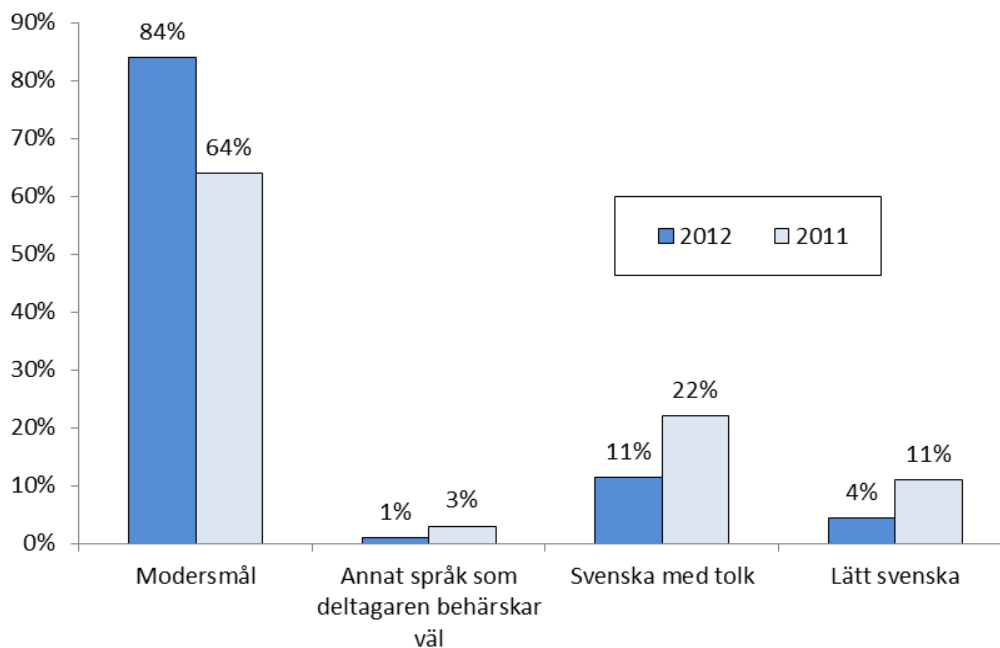

Enkätens andra språkfråga avsåg vilket språk kommunerna *främst* erbjuder samhällsorientering på. Betydligt fler kommuner erbjuder samhällsorientering främst på modersmål jämfört med förra året: 84 procent mot 64 procent.

Andelen kommuner som främst erbjuder samhällsorientering med hjälp av tolk eller lätt svenska har minskat i motsvarande grad. Andelen kommuner som främst använder tolk har minskat från 22 till 11 procent och andelen kommuner som erbjuder samhällsorientering främst på lätt svenska har minskat från 11 till 4 procent (figur 7b).

Av undersökningen framgår att kommunerna under perioden oktober 2011 till och med september 2012 i allt större utsträckning lever upp till kraven om att erbjuda samhällsorientering på modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl.

Figur 7b Vanligast förekommande språk kommunerna erbjuder samhällsorientering på 2012 jämfört med 2011

3:5 Omfattning

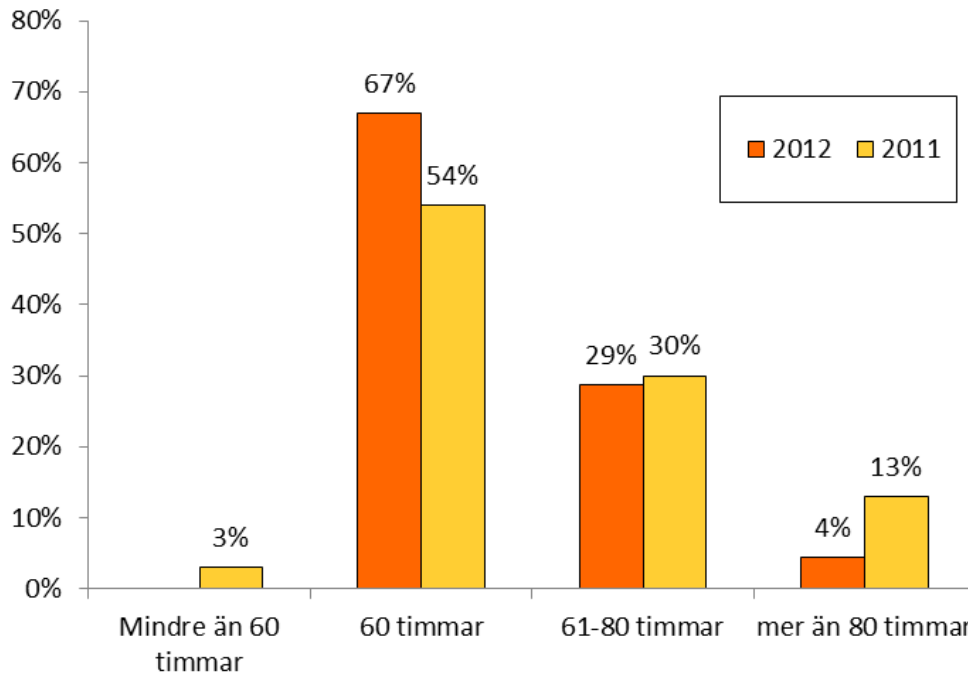
Samtliga kommuner som besvarat länsstyrelsens enkät lever i år upp till kravet om att erbjuda minst 60 timmars samhällsorientering.²⁴ Samtidigt som fler lever upp till kravet om 60 timmar erbjuder färre kommuner betydligt mer än 60 timmar. I år anger 33 procent av kommunerna att nyanlända erbjuds mer än 60 timmar samhällsorientering. Motsvarande andel var förra året 43 procent (figur 8).

Kommuner som använder tolk

Av figur 7b ovan framgår att 11 procent av kommunerna (26 kommuner) främst erbjuder samhällsorientering med hjälp av tolk. Av dessa inkluderar 22 kommuner tolkens tid i de totala 60 timmars samhällsorientering som nyanlända erbjuds. Den faktiska samhällsorienteringen omfattar därmed inte totalt 60 timmar om tolktiden inkluderas. Räknet på detta sätt är det närmare 10 procent av kommunerna som inte lever upp till kravet om minst 60 timmar. Dessa 22 kommuner anger att 616 nyanlända anmäls till samhällsorienteringen.

²⁴ SFS (2010:1138) 5§ ”Varje nyanländ ska erbjudas en samhällsorientering som omfattar minst 60 timmar. Den ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet.”

Figur 8 **Antal timmar den organiserade samhällsorienteringen omfattar**

Kompletterande samhällsorientering

I länsstyrelsernas rapport som överlämnades till regeringen i februari 2012 framkom att många kommuner erbjuder nyanlända individuell samhällsorientering utöver de 60 timmarna. Exempelvis gavs riktad information och dialog för föräldralediga. I årets enkät har kommunerna fått redovisa om nyanlända erbjuds kompletterande samhällsorientering utöver förordningens åtta delar. 36 procent av kommunerna som besvarat enkätfrågan erbjuder idag kompletterande samhällsorientering till nyanlända i kommunen. Den kompletterande samhällsorienteringen är ofta mer av karaktären *samhällsinformation*. Den utgörs många gånger av studiebesök och lokalt anpassad information. Flera kompletterar också samhällsorienteringen med fördjupningar kring hälsoinformation samt information och dialog om familj och föräldraskap.

3:6 Flexibilitet

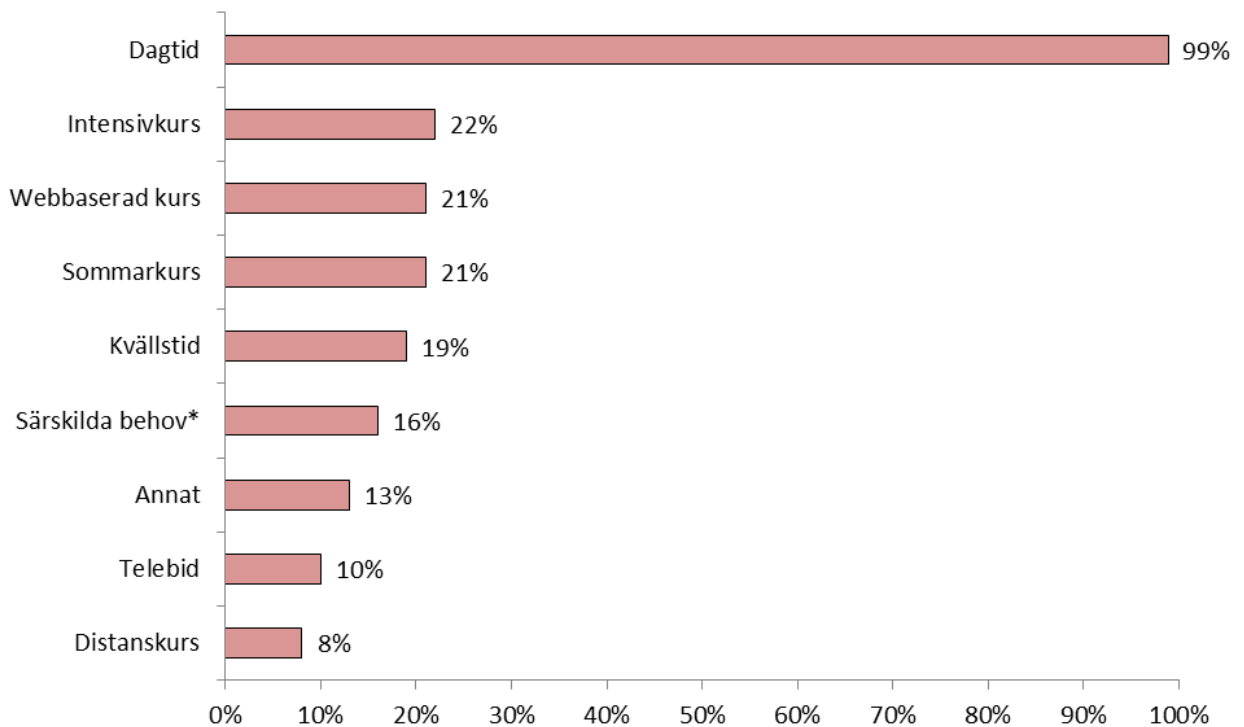
Etableringen av nyanlända ställer stora krav på samordning och flexibilitet från ansvariga aktörer för att möjliggöra en ökad parallellitet mellan olika etableringsinsatser.²⁵ Nästan var fjärde kommun anger att svårigheten att samordna etableringsinsatserna är en av orsakerna till att kvinnor och män får vänta med att påbörja sin samhällsorientering (se figur 5). I årets enkät har kommunerna fått svara på under vilka former samhällsorienteringen erbjuds nyanlända för att öka flexibiliteten.

²⁵ Se fotnot 24.

Nästan samtliga kommuner erbjuder samhällsorientering på dagtid. Ungefär en femtedel av kommunerna anger att de erbjuder samhällsorientering under kvällstid, som en intensivkurs respektive under sommaren.

Olika typer av distanslösningar erbjuds i landet. 21 procent av kommunerna erbjuder samhällsorientering via webblösningar, 10 procent via TV-bildteknik och ytterligare 8 procent anger att de erbjuder distanskurser. 16 procent av kommunerna erbjuder kurser anpassade till personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning.

Figur 9 Under vilka former kommunerna erbjuder samhällsorientering

* Särskilda behov avser kurser som är anpassade till personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning

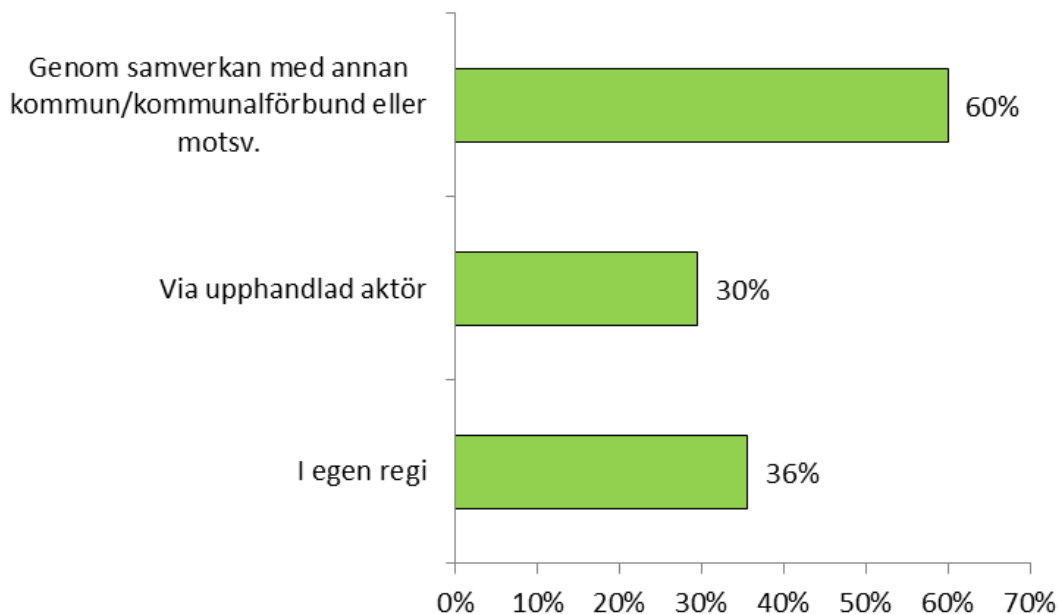
4 Interkommunal och lokal samverkan

Av de 234 kommuner som svarat på enkäten erbjuder fyra kommuner ingen samhällsorientering. Två av kommunerna rapporterar att de inte tar emot nyanlända som tillhör målgruppen för samhällsorientering, de andra två är i ett uppstarts- respektive nystartsskede.

4:1 Kommunsamverkan

Enligt kommunenkäten samverkar 60 procent av kommunerna med andra kommuner i anordnandet av samhällsorientering. På samma fråga svarar 30 procent av kommunerna att de upphandlar hela eller delar av samhällsorienteringen.²⁶ Det förekommer både att kommuner går samman och köper tjänsten och att de köper den på egen hand. Det är relativt vanligt med en kombination av arbets sätt. Exempelvis att kommuner anordnar samhällsorientering på vissa språk i egen regi eller i samverkan med andra kommuner, men köper distanslösningar av andra aktörer när det gäller mindre vanligt förekommande språk. Det är också vanligt att kommuner som deltar i en regionalt eller nationellt utformad samhällsorientering kompletterar med lokal samhällsinformation.

Figur 10 Hur kommunerna erbjuder samhällsorientering

Kommentar: Kommunernas svar på frågan: Hur anordnar er kommun samhällsorientering för nyanlända? Mer än ett svarsalternativ var möjligt.

²⁶ Bland de aktörer som samhällsorienteringen upphandlas av nämns andra kommuner, studieförbund och privata aktörer.

Interkommunal samverkan

Interkommunal samverkan är vanligt vid anordnandet av samhällsorientering. En del av denna samverkan bedrivs i projektform, andra verksamheter startade som projekt och har fortsatt som ordinarie verksamhet. I många fall har samverkan startat med stöd av länsstyrelserna via så kallade strukturella medel.²⁷ Några exempel på den interkommunala samverkan beskrivs nedan.

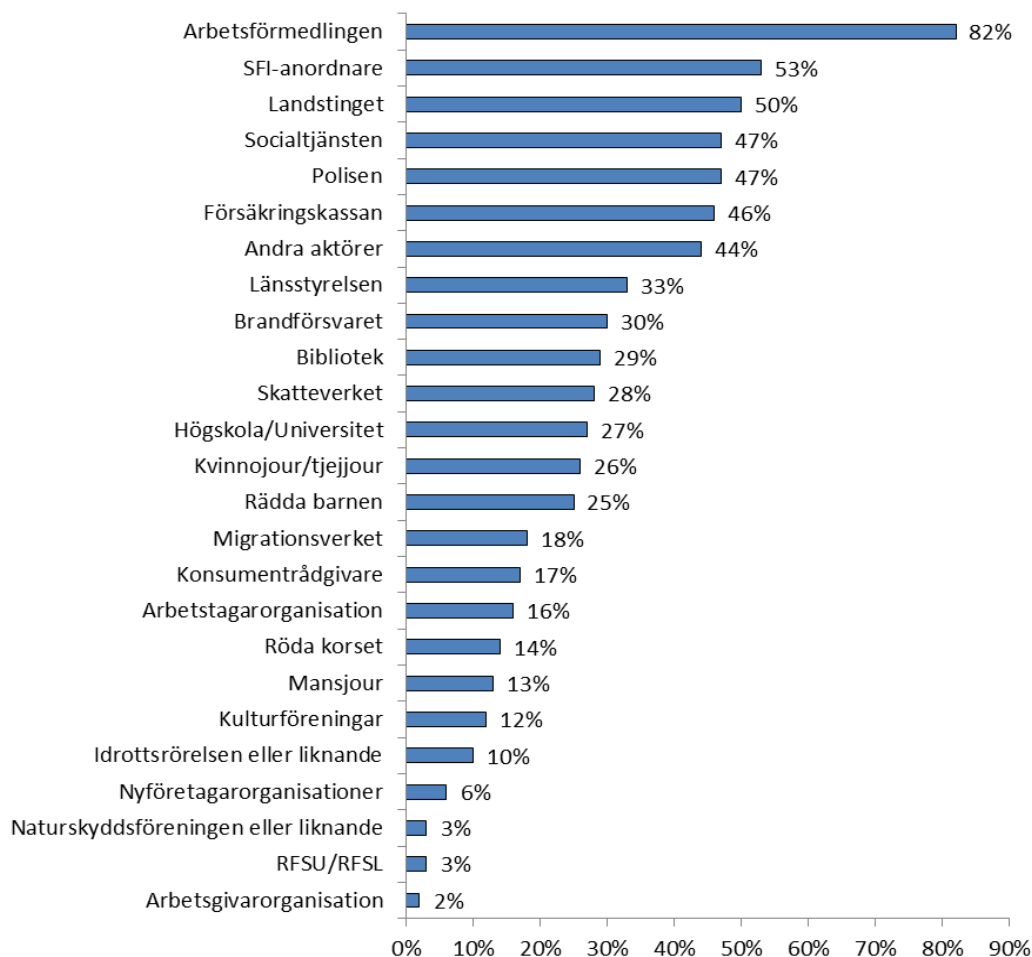
- I Norrbottens län anordnar 10 av de 14 kommunerna samhällsorientering via videolänk. Anordnare är Lapplands kommunalförbund. Övriga fyra kommuner samverkar i en samhällsorientering som bedrivs av vuxenutbildningen i Luleå.
- I Jämtlands län utförs samhällsorienteringen via videokonferens och anordnas av Regionförbundet. En samverkan har påbörjats med Västernorrlands och Gävleborgs län för att säkerställa språkkompetensen för grupper med få deltagare.
- I Stockholms län ingår 25 av 26 kommuner i det Centrum för Samhällsorientering som bildats och samhällsorienteringen upphandlas gemensamt via Centrumet. Tre olika upplägg erbjuds: lågintensiv utbildning dag, intensiv utbildning dag och lågintensiv utbildning kväll.
- I Södermanlands län är det vanligt både med samhällsorientering i egen regi och via interkommunal samverkan. Flera av kommunerna upphandlar tjänsten av Viadidakt, vilket är en gemensam nämnd för Katrineholms och Vingåkers kommuner som anordnar samhällsorientering via webben.
- I Östergötlands län samverkar samtliga kommuner. Länsbiblioteket samordnar en verksamhet med mobila samhällskommunikatörer som bedriver samhällsorientering på modersmål i hela länet.
- I Kronobergs län finns två anordnare av samhällsorientering, Alvesta kommun respektive Växjö kommun. En av länets kommuner köper samhällsorientering av Växjö kommun. Övriga fem kommuner köper samhällsorientering av Alvesta.
- I Västra Götalands län fanns 2012 fyra större samverkansprojekt som bedrevs via Kommunalförbundet Skaraborg, Högskolan Väst och genom interkommunal samverkan med Borås respektive Göteborgs stad som anordnare. Denna samverkan täcker cirka 40 av länets 49 kommuner. Dessutom finns ett länsövergripande nätverk.
- I Hallands län har fem av sex kommuner gjort en gemensam upphandling av samhällsorienteringen med startdatum 1 nov 2012. Den sjätte kommunen deltar i den samverkan som bedrivs i Göteborgsregionen.
- I Skåne län finns en verksamhet som arbetar med en kombination av samhälls- och hälsokommunikation. Programmet omfattar 80 timmar och innefattar förutom samhällsorientering ett antal hälsomoduler. Verksamheten finansieras gemensamt av Region Skåne, de 26 medverkande kommunerna och Länsstyrelsen i Skåne län.

²⁷ Se fotnot 10

4:2 Samverkan med andra aktörer

Enligt kommunenkäten är Arbetsförmedlingen den vanligaste samverkansparten lokalt. 82 procent av kommunerna samverkar med Arbetsförmedlingen, vilket är en ökning från förra årets 64 procent. Andra vanliga samverkanspartner är sfi-anordnare, landstinget, socialtjänsten, polisen och Försäkringskassan (mellan 46 och 53 procent).

Figur 11 Andel kommuner som samverkar med andra aktörer i arbetet med samhällsorientering

Samverkan med Arbetsförmedlingen handlar framför allt om planering och logistik. Samverkan med sfi-anordnare handlar också om logistik men även om att sfi-anordnaren tar upp liknande teman och/eller använder samma material i undervisningen som används inom samhällsorienteringen. Samverkan med andra aktörer sker framför allt genom inbjudna föreläsare och studiebesök under kurserna. Det är också vanligt att de samverkande aktörerna deltar vid kompetensutveckling av kommunikatörerna och i den lokala samhällsinformation som ibland anordnas som komplement till en regionalt eller nationellt utformad samhällsorientering.

4:3 Lokal samordning av etableringsinsatserna

Att samordna de olika etableringsinsatserna – svenska för invandrare, samhällsorientering och arbetsförberedande insatser som exempelvis meritportfölj²⁸ och praktik – är en logistisk och organisatorisk utmaning. Både kommuner och länsstyrelser lyfter vikten av samverkan mellan inblandade aktörer, framför allt mellan Arbetsförmedlingen samt anordnare av samhällsorientering och sfi. Gemensam schemaläggning är ett bra medel och det är vanligt att en hel eller halv dag i veckan viks för samhällsorientering. I en del kommuner är det också uttalat att samhällsorienteringen är prioriterad framför exempelvis sfi. Men viktigast är en kontinuerlig dialog och regelbundna möten mellan inblandade aktörer.

Samordningen regleras i många fall i de lokala överenskommelser som finns mellan berörda aktörer. En länsstyrelse skriver exempelvis att:

”Man försöker i möjligaste mån att reglera samverkan i de LÖK:ar som tecknats mellan kommunerna och Af. Här behövs ytterligare utvecklingsarbete för att detta ska ske helt smidigt. Dialog mellan deltagaren, lots, kommun, regionförbund och Af är avgörande men inte alltid så enkelt att få till stånd.”

En annan komplikation är långa resvägar och brister i de allmänna kommunikationerna. Restiderna blir ibland orimligt långa. I en länsstyrelsegemensam bred uppföljning av etableringsuppdraget uppger ungefär en tredjedel av landets kommuner att ”tidskrävande resor mellan parallella insatser” är ett ganska eller mycket stort problem för de nyanlända.²⁹ Långa restider kan resultera i en extra kostnad för individerna som då ibland väljer bort deltagande i samhällsorientering. En kommun anger att:

”SO kan för eleven innebära långa resor. Resorna måste dessutom eleven stå för själv. Vissa elever vill/kan inte bekosta detta och väljer att avstå.”

²⁸ ”Meritportfölj” är en beprövad metod för kartläggning av kompetens och att delta i den arbetsförberedande insatsen ”meritportfölj” är en vanlig initial aktivitet för nyanlända.

²⁹ Svaren inhämtades via en webbaserad enkät under perioden 16 okt – 4 dec, med en svarsfrekvens på 94 procent. Resultaten från enkäten ska publiceras i en länsstyrelserapport *Mottagande och etablering av nyanlända i Sverige 2012* (feb/mars 2013).

5 Nationellt utvecklingsarbete

För att bidra till en kvalitativ utveckling inom samhällsorienteringen driver länsstyrelserna ett nationellt utvecklingsarbete. I processen deltar projekt som beviljats nationella strukturella medel för sitt arbete med samhällsorientering³⁰ samt andra verksamheter som bedömts bedriva ett arbete av nationellt intresse inom området. Länsstyrelserna har anordnat tre nationella workshoppar inom utvecklingsarbetet, i november 2011 samt i maj och november 2012 (bilaga 7). Dessutom har Skaraborgs kommunalförbund anordnat en nationell workshop i oktober 2012 (bilaga 8).

Syftet med processen är att genom samverkan och erfarenhetsutbyte bidra till en kvalitetssäkring av samhällsorienteringen utifrån förordningens intentioner samt att bidra till en likvärdighet över landet. En utgångspunkt i länsstyrelsernas stöd till arbetet med samhällsorientering är öppenhet och tillgänglighet, det vill säga en intention om att goda exempel på material och metoder med mera ska finnas samlade och tillgängliga för berörda aktörer.

5:1 Fokusområden

I det nationella utvecklingsarbetet har följande åtta fokusområden identifierats:

- Materialutveckling
- Metodutveckling
- SO online
- Nätverk för tjänstemän och kommunikatörer
- Webbportalen informationsverige.se som verktyg
- Hälsa och hälsokommunikation
- Kompetensförsörjning/utveckling för kommunikatörer
- Deltagarperspektivet

Länsstyrelserna har inom dessa områden gett stöd till utveckling av tillgängliga, korrelerade, kvalitetssäkrade och prövade verktyg för samhällsorientering. När det gäller arbetet med material, hälsokommunikation och webbportalen har länsstyrelserna deltagit operativt i arbetet. Inom övriga områden har länsstyrelserna gett stöd till inblandade aktörers arbete bland annat genom samverkan i det nationella utvecklingsarbetet och via medel för strukturella insatser.³¹

³⁰ Länsstyrelserna beviljade under 2011 nationella medel till sex kommuner och kommunalförbund för att arbetet med samhällsorientering. Projekten var: Kiruna kommun – *SO för nyanlända på videolänk*, Sandvikens kommun – *Länsövergripande SO i Gävleborg*, Skaraborgs kommunalförbund – *Utveckling och översättning av deltagarmaterial*, Stockholms Stad – *Utveckling av Centrum för SO i Stockholms län*, Uppsala kommun – *Dialog och reflektion inom SO utifrån ”Va med”* och Vingåkers kommun – *Webbaserad flerspråkig SO*.

³¹ Se fotnot 10.

Material

Sveriges kommuner och landsting (SKL) tog under våren 2011 initiativ till en arbetsgrupp för framtagande av ett referensmaterial som fungerar på nationell nivå.³² Arbetet utgick från ett material som Göteborgs Stad utvecklat. Det bearbetade referensmaterialet finns tillgängligt på länsstyrelsernas webbportal för samhällsinformation informationsverige.se.³³ På informationsverige.se finns också ett deltagarmaterial som Göteborgs Stad och Länsstyrelsen i Västra Götalands län tagit fram. Deltagarmaterialet har en nationell karaktär och finns i nuläget på svenska samt översatt till åtta språk.³⁴ Översättningarna har tagits fram i samverkan mellan Göteborgs stad, Viadidakt³⁵ och Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Deltagarmaterialet har dessutom tryckts och distribuerats i 4 000 exemplar och 2 000 nya böcker är beställda. Även andra aktörer har tagit fram material, bland annat Folkuniversitetet och Abf. Många kommuner och en del regionala aktörer tar också fram regional och lokal information.

Metod

Länsstyrelserna har gett stöd till verksamheter som kan fungera som så kallad ”best practice”.³⁶ På nationell nivå har Uppsala kommun fått stöd via de strukturella medlen för att anpassa en metod för dialog och reflektion till samhällsorienteringen. Metoden kallad ”Va med” utgår från bilder och filmer och är inriktad på värdegrundsfrågor närliggande de som innefattas i förordningen om samhällsorientering. I 2012 års kommunenkät framkommer att många kommuner använder metodmaterialet. Ett annat exempel på metodutveckling är de filmer som spelats in av Vuxenutbildningen Linné i Uppsala.

SO online

Samhällsorientering (SO) online – det vill säga via webb eller telebild – är ibland enda möjligheten att anordna samhällsorientering på modersmål för kommuner där avstånden är långa. Men SO online kan vara ett viktigt verktyg även för kommuner med ett litet mottagande eller med få nyanlända inom vissa språkgrupper. Samtidigt finns utmaningar med SO online vad gäller användarvänlighet och dialog. Länsstyrelserna har via nationella strukturella medel gett stöd till två projekt med bas i Kiruna respektive Vingåkers kommun. (Se också avsnitt 4:1). I årets kommunenkät framkommer att fler kommuner använder SO online än förra året. SO online används både som huvudsaklig metod och som komplement till annan samhällsorientering för små språkgrupper.

³² Referensgruppen bestod av SKL, Göteborgs Stad, Stockholms Stad, Uppsala kommun samt länsstyrelserna i Skåne, Västernorrland, Västra Götaland och Östergötland.

³³ Materialet skickades under bearbetningen för genomläsning och synpunkter från ett stort antal relevanta aktörer.

³⁴ I dagsläget: arabiska, engelska, franska, persiska, ryska, somaliska, sorani och tigriska

³⁵ Viadidakt är en gemensam förvaltning för vuxenutbildning, integration och arbetsmarknad i Katrineholm och Vingåkers kommuner.

³⁶ En praxis som är införd, fungerar och används samt är bedömd av experter på området som det bästa som finns i bruk just nu. En praxis kan vara olika ”saker” bl.a. en process, ett avtal, en rutin, ett förhållningssätt. (itSMF Sweden)

5:2 Informationsverige.se

Tidigt i det nationella utvecklingsarbetet identifierade de deltagande aktörerna vikten av att säkerställa länsstyrelsernas webbportal informationsverige.se som ”spindel i nätet” för arbetet med samhällsorientering för både individer och aktörer.³⁷ Portalen har under 2012 utvecklats för att fungera som ett verktyg för såväl nyanlända som tjänstemän och samhällskommunikatörer – och arbetet fortsätter. På den nationella workshop som anordnades av Skaraborgs kommunalförbund i oktober identifierades fem utvecklingsområden för portalen: omvärldsbevakning, verktygslåda, erfarenhetsutbyte, nätverkande och kalenderfunktion (bilaga 8).

För nyanlända

På portalen finns ett brett utbud av samhällsinformation för nyanlända uppdelat på kategorierna: leva & bo, arbete & utbildning, vård & hälsa, barn & föräldrar samt samhälle. För närvarande finns informationen på sju språk.³⁸ På några av språken finns stöd för talande webb. På portalen finns också ett deltagarmaterial för samhällsorientering på nio språk³⁹ som följer förordningen. Innehållet på portalen är fritt tillgängligt. Genom portalen kan personer som nyligen kommit till Sverige själva hitta och styra över viktig informationsinhämtning vilket ökar möjligheterna till inflytande, delaktighet och egenmakt.

För tjänstemän

För tjänstemän och samhällskommunikatörer finns sidor i inloggat läge för kommunikation och delning av dokument. Här delar tjänstemän från hela landet med sig av dokument som kallelser, utvärderingar, anmälningsblanketter, intyg, kravprofiler med mera. Ett diskussionsforum finns för att chatta om olika ämnen. Det kan till exempel röra sig om hur man hanterar utmaningarna med små språkgrupper och att hitta kompetenta kommunikatörer. I nuläget har cirka 150 tjänstemän anmält intresse och fått tillgång till det inloggade läget (februari 2012).

För samhällskommunikatörer

Kommunikatörerna har på liknande sätt som tjänstemännen en samarbetsyta där de kan diskutera med varandra och dela dokument och erfarenheter. Här finns till exempel tillgång till ett referensmaterial som korrelerar med det deltagarmaterial som ligger fritt tillgängligt på portalen. Det inloggade läget togs bland annat fram för att ge kommunikatörerna en diskussionsyta för olika ämnen. Det kan handla om ämnen som är känsliga eller som det är svårt att hitta bra information om. Cirka 100 kommunikatörer har inloggning i dagsläget (februari 2012).

5:3 Hälsa och hälsokommunikation

Förordningen om samhällsorientering tar endast i begränsad omfattning hänsyn till migrationsrelaterade hälsoaspekter när det gäller individens rätt till kunskap utan hänvisar

³⁷ Länsstyrelserna fick 2009-09-24 i uppdrag att skapa en webbportal för samhällsinformation för nyanlända vilket resulterat i informationsverige.se.

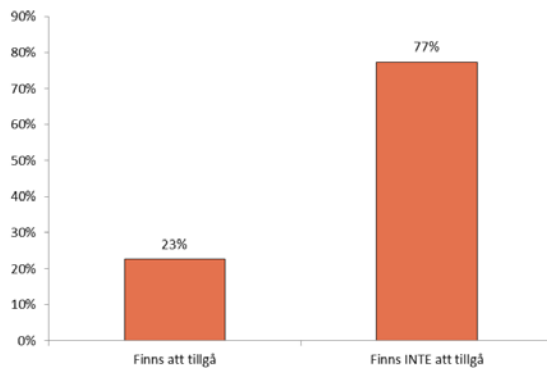
³⁸ Arabiska, dari, engelska, persiska, somaliska, svenska och tigriska

³⁹ Arabiska, engelska, franska, persiska, ryska, somaliska, sorani, svenska och tigriska.

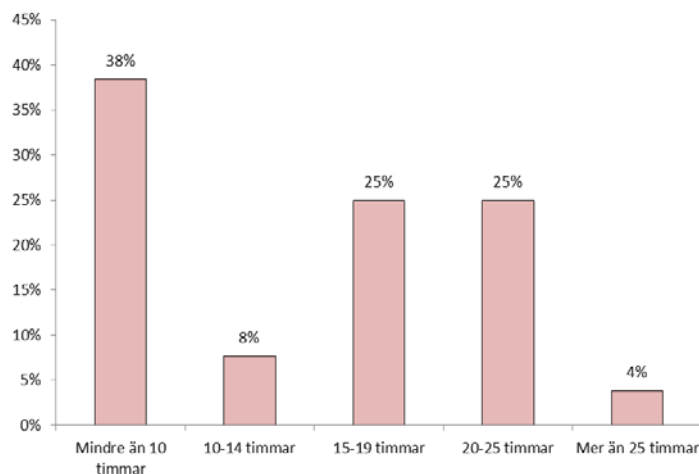
till landstingens generella ansvar. Men som länsstyrelserna påpekade redan i förra årets rapport är hälsa en viktig faktor för nyanlända flyktingars lärande, etablering och delaktighet i samhället och på arbetsmarknaden.⁴⁰ I en del kommuner och län har hälsa och hälsokommunikation inkluderats i arbetet med samhällsorientering.

Enligt kommunernas svar på länsstyrelsernas webbenkät erbjuds nyanlända hälsofrämjande och förebyggande insatser i form av hälsokommunikation i 23 procent av kommunerna (figur 12). I 21 procent av dessa kommuner erbjuds hälsokommunikation inom ramen för samhällsorienteringen och över hälften av dessa kommuner erbjuder mer än 15 timmar hälsokommunikation (figur 13).

Figur 12 Andel kommuner där särskilda hälsokommunikatörer finns eller inte finns att tillgå

Figur 13 Antalet timmar som hälsokommunikationen omfattar

⁴⁰ Se exempelvis Sondergaard, H.P. & Theorell, T. (2004) *Language acquisition in relation to cumulative posttraumatic stress disorder symptom load over time in sample of resettled refugees.*

Med utgångspunkt i hälsofrågornas komplexitet och behovet av ökad kunskap, samsyn och samverkan har länsstyrelserna tillsatt en intern fokusgrupp för hälsa.⁴¹ Länsstyrelsernas fokusgrupper för samhällsorientering och hälsa har samverkat i genomförandet av vissa utvecklingsinsatser. Samverkan har bland annat skett i det nationella utvecklingsarbetet där hälsa och hälsokommunikation i relation till samhällsorientering lyfts fram som en utvecklingsfråga. Hälsa och vikten av att utveckla hälsokommunikation belystes även i de nationella spridningskonferenser om samhällsorientering som genomfördes i samverkan mellan länsstyrelserna och SKL under våren 2012 (se avsnitt 5:4).

En nationell utvecklingsinsats kring hälsokommunikation i relation till samhällsorientering samt en intern utbildningsdag kring migrationshälsa har också genomförts. Utgångspunkten vid dessa satsningar har varit att hälsokommunikation bör vara en rättighet för samtliga nyanlända och att insatserna därför bör kopplas till genomförandet av samhällsorienteringen. Det kan antingen ske genom en fördjupning och utveckling av innehållet i samhällsorienteringen eller genom ett nära samarbete mellan de organisationer som anordnar samhällsorientering respektive hälsokommunikation.

5:4 Nationella spridningskonferenser

För att stödja kunskapsöverföring, metodutveckling och kvalitetssäkring inom samhällsorientering bjöd länsstyrelserna och SKL in till fyra nationella kunskapsdagar i mars 2012 (Växjö, Stockholm, Göteborg och Umeå). Fokus på konferenserna var material, metod, SO online, webbportalen informationsverige.se och samverkan. Goda exempel av arbetet inom dessa områden presenterades. Omkring 400 personer från kommuner, myndigheter och andra aktörer inom samhällsorienteringen deltog.

⁴¹ Se avsnitt 2:4.

6 Samhällskommunikatörerna

6:1 Yrkesrollen

En samhällskommunikatör ska på 60 timmar bidra till att nyanlända efter avslutad kurs har en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Deltagarna ska ha utvecklat kunskaper om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna, om den enskildes rättigheter och skyldigheter, om hur samhället är organiserat samt om praktiskt vardagsliv. Samhällskommunikatören ska under dessa 60 timmar ta upp ämnen som sträcker sig från att arbeta och driva företag till barns rättigheter, tandvård, pensioner och svenska arvsregler. Samhällskommunikatören ska leda gruppen på ett sätt som ger utrymme för dialog och reflektion på ett språk som deltagaren behärskar väl. Innehållet ska också anpassas efter deltagarnas behov och förkunskaper.

Oavsett material eller metoder ligger en stor del av ansvaret hos den enskilda kommunikatorn för att de ämnen som behandlas under samhällsorienteringen resulterar i en dialog och diskussion som leder till en integrerad insikt hos den nyanlände. Kommunikatören måste utöver språkkompetens, kulturkompetens och pedagogisk förmåga också vara rustad för att behandla och diskutera ämnen som kan upplevas som känsliga.

Diskussioner kring en kravprofil

Skaraborgs kommunalförbund har via SAM-projektet⁴² beviljats nationella strukturella medel⁴³ för att utveckla en kravprofil för samhällskommunikatörer. Enligt upplägget ska kravprofilen utvecklas för Skaraborg och spridas som ett nationellt exempel. Kravprofilen ska vara framtagen och implementerad när projektet avslutas i december 2013. Arbetet startade med representanter för Skaraborgs 15 kommuner, Arbetsförmedlingen, samhällskommunikatörer och Högskolan Väst. Nästa steg var att under våren/sommaren 2012 diskutera kravprofilen med andra aktörer i Västra Götalands län. Under sommaren skickades en enkät ut till projektledare/koordinatorer och samhällskommunikatörer i landet där de ombads besvara frågor kring vilka krav som ställs på samhällskommunikatörer.

Den 25-26 oktober anordnade SAM-projektet en workshop för projektledare och koordinatorer för samhällsorientering. Under dessa dagar presenterades ett första utkast på en nationell kravprofil (figur 14).

⁴² SAM-projektet i Skaraborg har under flera år arbetat med olika insatser för att bidra till snabbare etablering för nyanlända genom samverkan mellan kommuner och andra myndigheter. Förkortningen SAM står för Samverkan för Arbete och Mångfald.

⁴³ Se fotnot 10.

Figur 14 SAM-projektets exempel på kravprofil

Exempel på kravprofil för samhällskommunikatörer	
Ämneskunskaper	Pedagogiskt ledarskap
Samhällskunskap 1	Pedagogisk utbildning/erfarenhet
Svenska 1 eller svenska som andra språk 1	
Behärska tal och skrift på undervisande språk	
Kulturkompetens	Datakunskap
Interkulturell kompetens	Officepaketet
	Internet (e-post, söka info.)
Övrigt	
Arbeta utifrån ett givet material	Lätt för att samverka
Ta egna initiativ och arbete självständigt	Reflektera över sig själv och andra
Lätt för att samverka	Avgränsa sitt uppdrag
Motivera kursdeltagare	Vara öppen och tolerant

Kravprofilen kommer att användas av SAM-projektet när nya samhällskommunikatörer rekryteras. Utifrån dessa erfarenheter kommer kravprofilen att revideras och spridas som ett exempel till övriga landet bland annat via webbportalen Informationsverige.se.

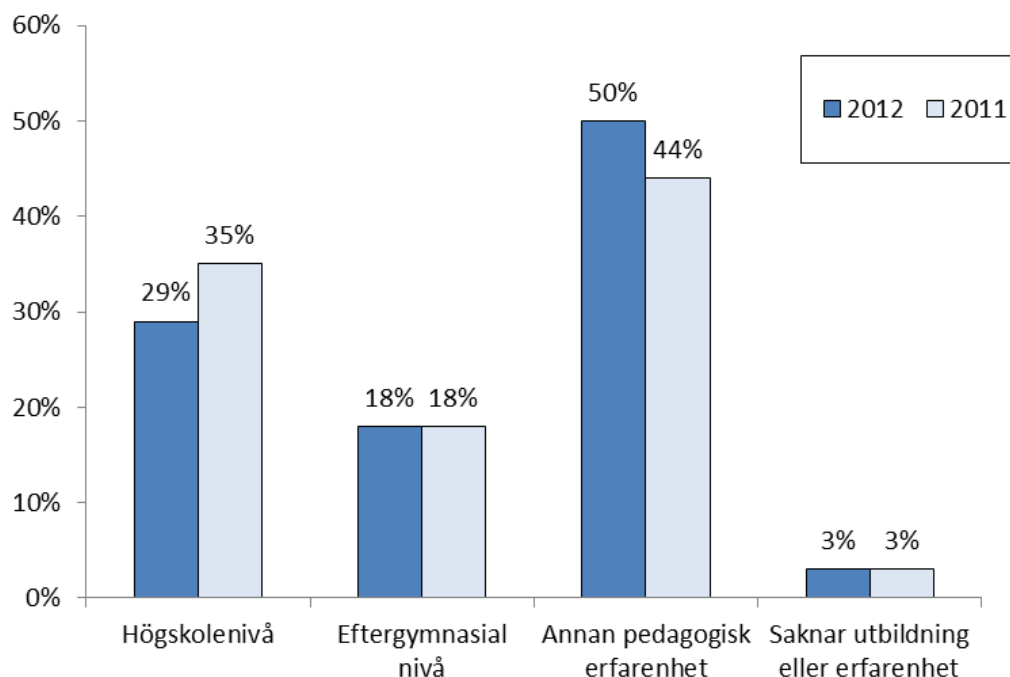
6:2 Kommunikatörernas kompetens

Enligt förordningen om samhällsorientering ska de personer som ger samhällsorientering ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet.⁴⁴

Enligt kommunenkäten använder sig hälften av kommunerna i nuläget av kommunikatörer med pedagogisk erfarenhet men utan formell pedagogisk utbildning (figur 15). Förra året var motsvarande andel 44 procent. Andelen kommuner med samhällskommunikatörer med pedagogisk kompetens på högskolenivå har minskat från 35 till 29 procent jämfört med föregående år. Endast tre procent av kommunerna använder sig av kommunikatörer som varken har pedagogisk utbildning eller kompetens.

⁴⁴ SFS (2010:1138) 7§ ”De personer som ger samhällsorienteringen ska ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap.”

Figur 15 Utbildningsnivå på den pedagogiska kompetensen bland samhällskommunikatörerna

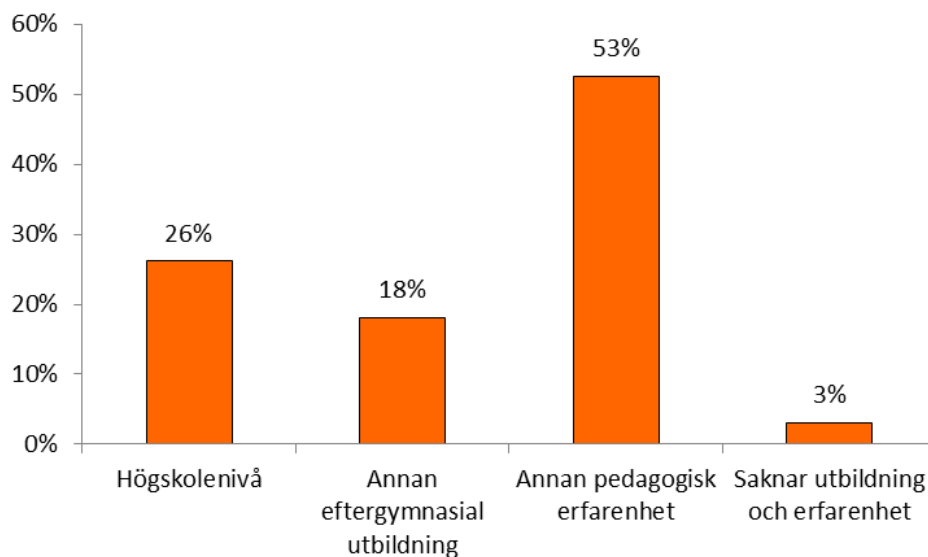
Kriterierna språk och pedagogisk kompetens

Förordningen om samhällsorientering anger inte bara att samhällskommunikatörerna ska ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet; den anger också att samhällsorienteringen i möjligaste mån ska bedrivas på modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl (se också avsnitt 3:4).⁴⁵ Det är därför intressant att undersöka kopplingen mellan det språk samhällsorienteringen erbjuds på och kommunikatorernas pedagogiska kompetens.

I avsnitt 3.4 framgår att 84 procent av kommunerna erbjuder samhällsorientering främst på modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl. Av dessa kommuner har drygt en fjärdedel samhällskommunikatörer med pedagogisk utbildning på högskolenivå (figur 16). Ytterligare knappt en femtedel har kommunikatörer med annan eftergymnasial pedagogisk utbildning.

⁴⁵ Se fotnot 23 och 43.

Figur 16 Pedagogiska kompetensen bland samhällskommunikatörer i de 194 kommuner som främst erbjuder samhällsorientering på modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl

6:3 Rekrytering

När kommunerna söker lämpliga samhällskommunikatörer är de mest efterfrågade kompetenserna (utan rangordning) pedagogisk förmåga, språk – både svenska och efterfrågat modersmål, samt kunskaper i hur det svenska samhället fungerar. Många påpekar dessutom att kulturkompetens, det vill säga en förmåga att förstå både den svenska och deltagarnas kulturer, är viktigt vid rekrytering av samhällskommunikatörer. Flera kommuner anger också personlig lämplighet som viktigt.

I länsanalyserna har respektive länsstyrelse gjort en bedömning av möjligheterna att rekrytera lämpliga kommunikatörer i sitt län. Länsanalyserna ger ingen entydig bild av rekryteringsmöjligheterna utan visar på stor variation mellan länen. Många länsstyrelser bedömer att det finns möjligheter att rekrytera samhällskommunikatörer för de stora språken även om en del påpekar att den pedagogiska utbildningsnivån ibland är låg hos kommunikatörerna. Flera länsstyrelser lyfter svårigheten att rekrytera lämpliga kommunikatörer till de mindre språken. Detta gäller även en eventuell utökad målgrupp som kan innebära fler mindre språkgrupper.

Omsättning

Omsättningen på kommunikatörerna lyfts som en utmaning både i kommunsvaren, av länsstyrelserna och i det nationella utvecklingsarbetet. Omsättningen beror sannolikt på att anställningsformen för samhällskommunikatörerna ofta är timanställningar av varierande omfattning. Det leder till att många kommunikatörer lämnar sitt uppdrag när de erbjuds andra tjänster. Av flera länsanalyser framgår att det finns stora möjligheter att på ett bättre sätt använda kommunikatörernas kompetens inom redan befintliga verksamheter. En länsstyrelse skriver exempelvis att:

”Eftersom det är svårt att säkerställa en långsiktighet i anställningarna för kommunikatörerna får man också räkna med en relativt stor omsättning. Här behövs ytterligare utvecklingsarbete för att se på möjligheter till samverkan med skolan när det gäller möjlighet till kompletterande anställning som språkstödjare, modersmåls lärare eller liknande.”

I det nationella utvecklingsarbetet pågår ett arbete som syftar till att kommuner via webbportalen Informationsverige.se ska kunna söka efter och erbjuda samhällskommunikatörer till kommuner som idag saknar kompetenta kommunikatörer som talar efterfrågade språk (se kapitel 5:2).

6:4 Kompetensutveckling

Utformningen och innehållet i den kompetensutveckling som samhällskommunikatörer erbjuds varierar över landet. Den handlar om allt från sammanhållna högskoleutbildningar till tematiska föreläsningar och workshops.

På högskolenivå har flera lärosäten erbjudit och erbjuder utbildning och fortbildning för samhällskommunikatörer exempelvis Lunds universitet, Stockholms universitet, Högskolan Väst, Borås högskola och Högskolan i Skövde. Det pågår en dialog om samverkan mellan Lunds universitet, Malmö högskola och Stockholms universitet. I samarbetet är tanken att Stockholms universitet ansvarar för moduler kring pedagogik, dialog och kommunikation, Malmö högskola för moduler kring integrationsprocessen och Lunds universitet för moduler kring hälsofrämjande arbete. Undervisningen föreslås vara nätbaserad med fysiska träffar.

Det finns också ett antal andra satsningar på samverkan kring kompetensfrågan. Under 2012 och fortsatt framåt finns exempelvis ett nätverk mellan Linnéuniversitetet och Länsstyrelserna i Kronoberg och Kalmar samt Regionförbunden i Kalmar och Kronoberg som bland annat handlar om kompetensutveckling för samhällskommunikatörer.

I de flesta regionala samverkansprojekt kring samhällsorientering (se kap 4:1) erbjuds kommunikatörerna fortlöpande fortbildning i form av tematiska föreläsningar och workshops utifrån de teman som bedöms aktuella vid tillfället.

Samhällskommunikatörer har också erbjudits en utbildning via folkhögskolor och studieförbund. I Värmland har till exempel Molkoms folkhögskola genomfört en grundutbildning för samhällskommunikatörer och i Västernorrland har ABF anordnat utbildning för samhällskommunikatörer.

Anställningsformerna är också viktiga vid fortbildning. Timanställningar kan innebära minskade möjligheter för samhällskommunikatörerna att delta i utbildningsinsatser. En länsstyrelse skriver exempelvis att:

”...den vanligt förekommande situationen med temporära timanställningar av kommunikatörer gör att många kommuner inte vill satsa pengar på fortbildning.”

7 Deltagarnas synpunkter och erfarenheter

För att få in målgruppens synpunkter i årets rapport har länsstyrelserna genomfört en enkätundersökning riktad till deltagarna. En enkel utvärderingsblankett togs fram och översattes till fyra språk: arabiska, dari, somaliska och tigrinska (bilaga 5). Enkäterna har distribuerats till de verksamheter som deltar i det nationella utvecklingsarbetet inom samhällsorientering. Analysen i detta kapitel bygger på 273 enkätsvar från tio geografiska områden: 95 svar på arabiska, 78 på dari, 56 på somaliska och 44 på tigrinska.

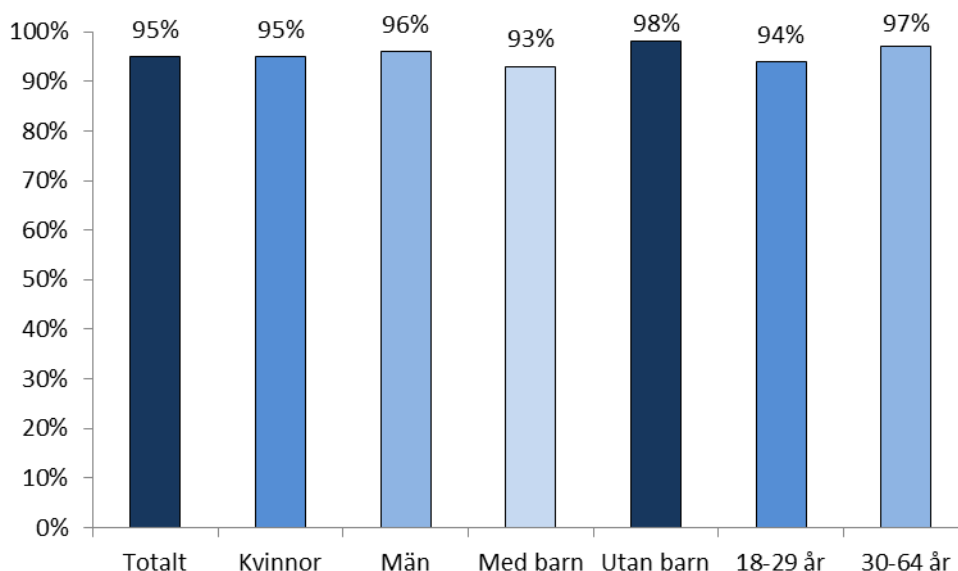
Länsstyrelserna valde att skicka frågeformulären till de verksamheter som deltar i det nationella utvecklingsarbetet, det vill säga till verksamheter som ligger förhållandevis långt fram i metodutveckling och tillämpning. Tillvägagångssättet beror på en strävan efter att få en bild av hur samhällsorienteringen upplevs när den fungerar. Enkäterna har skickats till samordnare på respektive ort. Samhällskommunikatörerna har därefter delat ut dem till deltagarna. Kommunikatörerna har ibland varit närvarande och aktivt förklarat enkäterna för deltagarna vilket förmodligen påverkat svaren i positiv riktning. Svaren ger trots detta en bild av hur samhällsorienteringen upplevs, framför allt ger den en bild av vilka delar av samhällsorienteringen som upplevs som mest positiva.

7:1 Nöjdhet

Majoriteten av respondenterna är ganska eller mycket nöjda med samhällsorienteringen (95 procent). 46 procent anger att de är mycket nöjda. Svaren visar inga stora skillnader avseende kön, ålder eller om man har hemmavarande barn eller inte. Deltagare med hemmavarande barn är någon mindre nöjda än deltagare utan hemmavarande barn. Deltagare i åldrarna 18-29 år är något mindre nöjda än de äldre deltagarna.

§

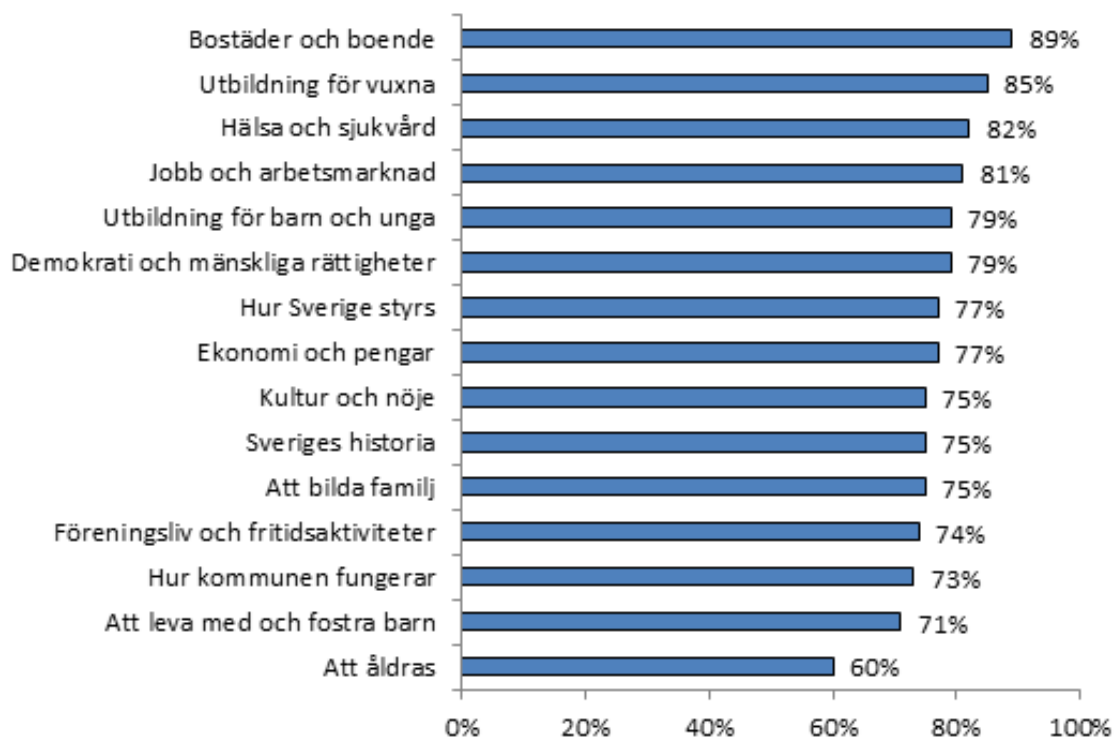
Figur 17 Andel deltagare som är ganska eller mycket nöjda med samhällsorienteringen

7:2 Efterfrågan

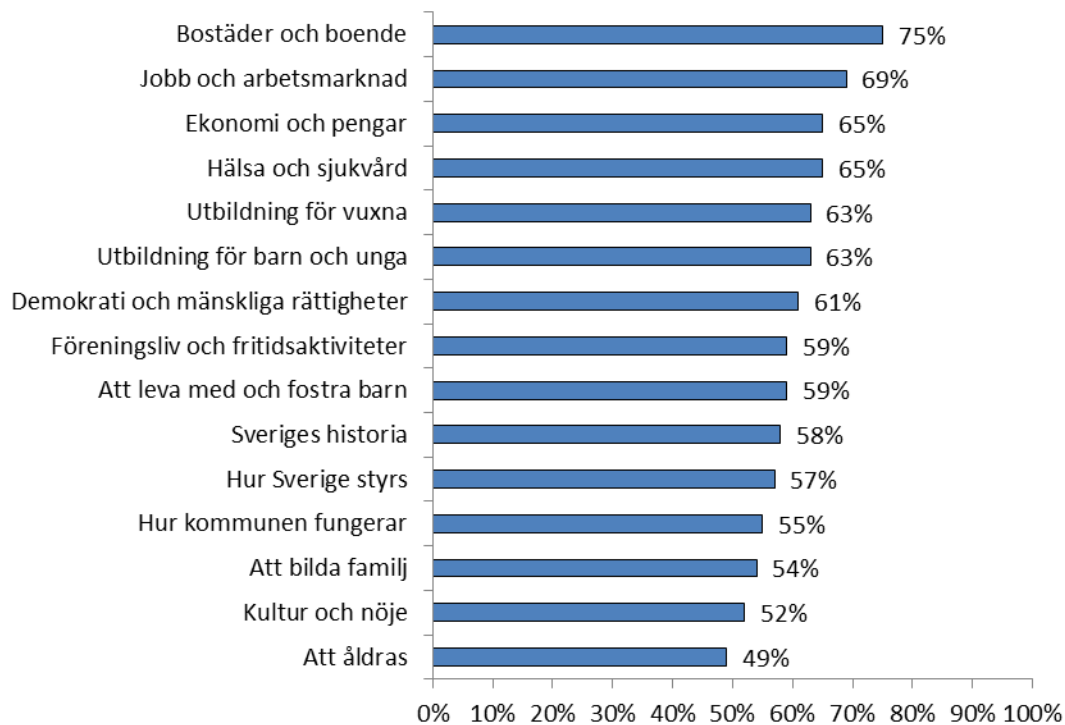
Deltagarna har i enkäterna fått svara på vad som varit viktigast för dem utifrån ämnesområdena (figur 18). Även här är svaren generellt positiva men det framkommer samtidigt att vissa områden anses vara viktigare än andra. *Bostäder och boende* är viktigast, därefter följer *Utbildning för vuxna*, *Hälsa och sjukvård* samt *Jobb och arbetsmarknad*. *Demokrati och mänskliga rättigheter* samt *Utbildning för unga* upplevs också som intressant av deltagarna. Minst viktigt är enligt enkätundersökningen är *Att åldras*.

Figur 18 Andel deltagare som anser att respektive område varit mycket viktigt eller ganska viktigt inom samhällsorienteringen

Deltagarna har också fått svara på vad de vill ha mer information om (figur 19a). Flest vill ha mer information om *Bostäder och boende*. Många vill också ha mer information om *Jobb och arbetsmarknad*, *Hälsa och sjukvård* samt *Ekonomi och pengar*. Det område som minst respondenter vill ha mer information om är *Att åldras*. Förhållandevis få vill också ha mer information om *Kultur och nöje*, *Att bilda familj* och *Hur kommunen fungerar*.

Figur 19a Andel deltagare som vill ha mer information inom respektive område

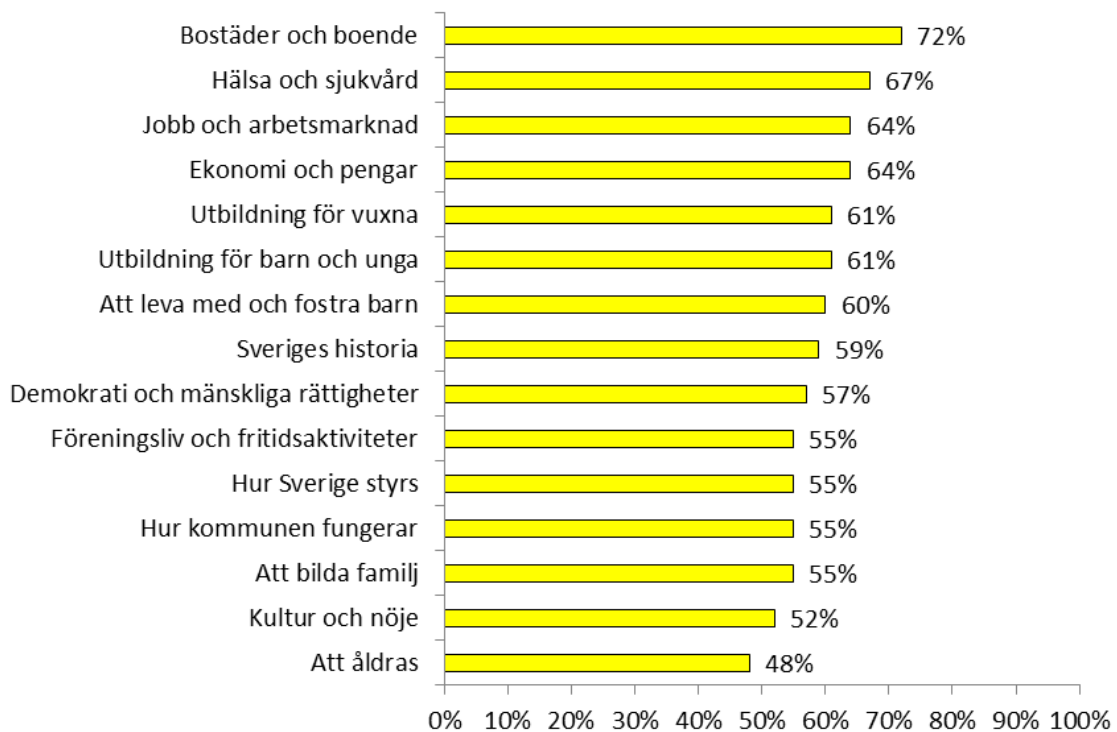

Vad gäller önskemål om mer information finns skillnader mellan kvinnor och män. Män är generellt något mer intresserade av att få mer information än kvinnor. Män är bland annat mer intresserade än kvinnor av att få ytterligare information om *Jobb och arbetsmarknad*, *Demokrati och mänskliga rättigheter* samt *Föreningsliv och fritidsaktiviteter*. Kvinnor å andra sidan vill oftare ha mer information om *Hälsa och sjukvård* än män.

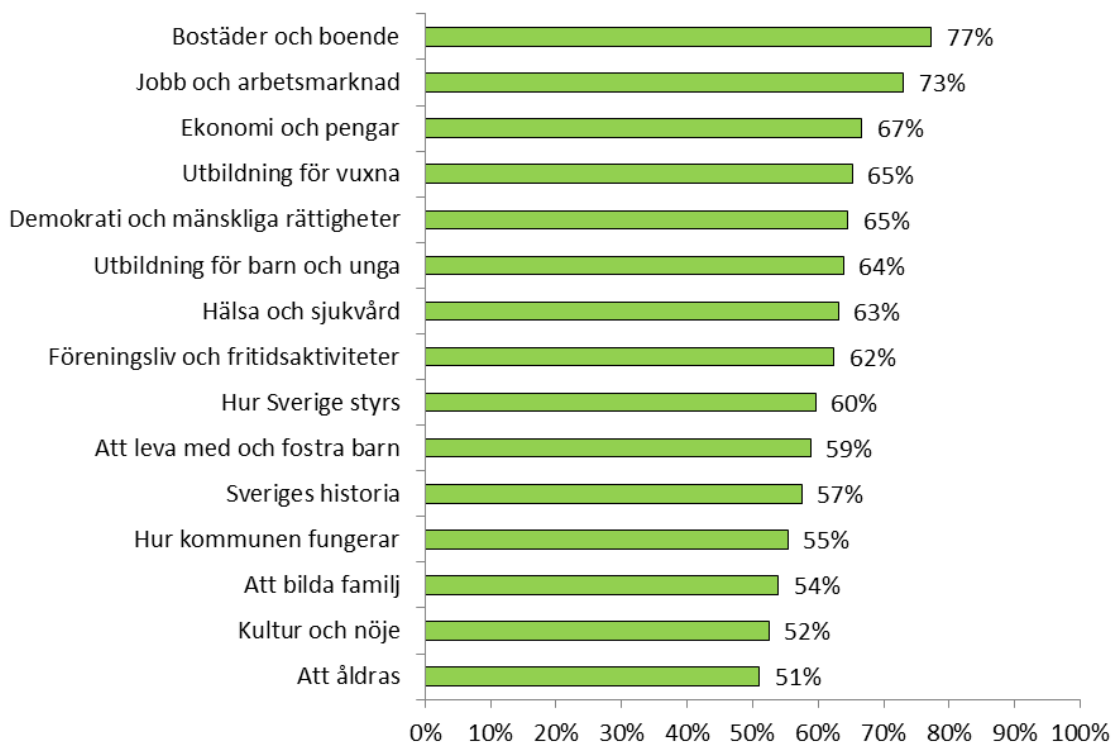
Respondenternas svar avseende arbetsmarknad och hälsa kan ses som en bekräftelse av AKKA-utredningens slutsats avseende mäns och kvinnors etablering. Enligt utredningen är mäns etableringsplanering tydligare inriktad på arbetsmarknad medan kvinnors i större utsträckning handlar om omvårdnad och att få vardagen med familj och barn att gå ihop.⁴⁶

⁴⁶ I oktober 2012 överlämnades AKKA-utredningens slutbetänkande ”Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden” (SOU 2012:69). Enligt utredningen behöver nyanlända kvinnor få tillgång till ett likvärdigt, relevant och tidigt stöd för etablering för att deras arbetskraftsdeltagande ska öka. Utredningen föreslår därför ett antal åtgärder för att fler nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare ska få förutsättningar att delta i arbets- och samhällslivet.

Figur 19b Andel kvinnor som vill ha mer information inom respektive område

Figur 19c Andelen män som vill ha mer information inom respektive område

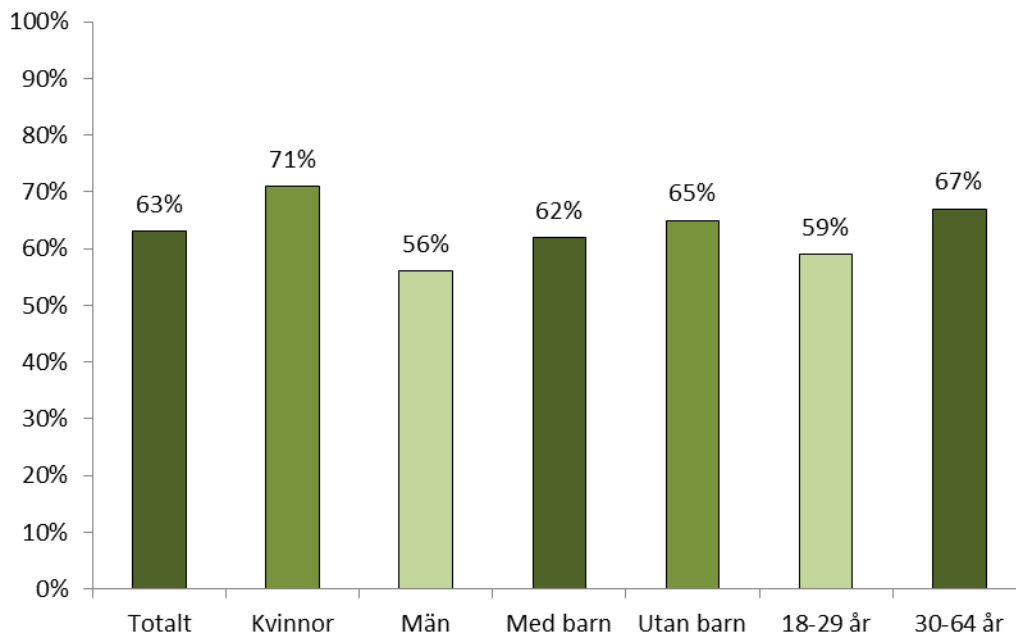

7:3 Påverkansmöjligheter

När det gäller påverkansmöjligheter har deltagarna fått svara på frågor om möjligheten att vara med och diskutera, samt möjligheten att påverka innehållet i samhällsorienteringen.

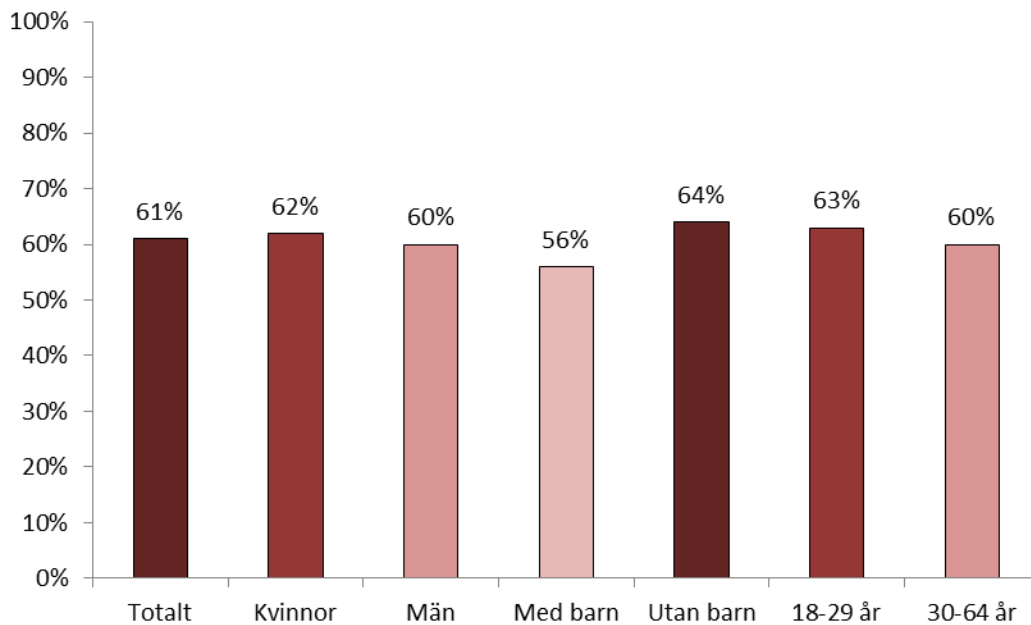
Frågan om i vilken utsträckning deltagarna haft möjlighet att vara med och diskutera på samhällsorienteringen är intressant då den gör ett försök att utvärdera en av förordningsens grundläggande ansatser: dialog. Generellt kan sägas att kvinnorna är mer nöjda med sina möjligheter att diskutera än män (se figur 20). Den äldre gruppen (30-64 år) är också mer nöjda med sina möjligheter att diskutera än yngre (18-29 år). Det vore intressant att fördjupa analysen av deltagarnas möjligheter att vara med och diskutera, exempelvis via djupintervjuer.

Figur 20 Andel deltagare som anser att de haft möjlighet att vara med och diskutera inom samhällsorienteringen

Resultatet på frågan om i vilken utsträckning deltagarna fått vara med och påverka innehållet i samhällsorienteringen visar att drygt 60 procent anser att de haft ganska eller stora möjlighet att påverka innehållet. De som anser sig haft störst möjlighet att påverka är deltagare utan hemmavarnade barn samt deltagare i åldrarna 18-29 år. Svaren visar inga stora skillnader avseende kön (se figur 21).

Figur 21 Andel deltagare som anser att de haft möjlighet att vara med och påverka innehållet i samhällsorienteringen

Samtliga anordnare av samhällsorienteringen som omfattas av undersökningen följer de ämnesområden och övriga direktiv som stipuleras i förordningen. Deltagarnas, liksom anordnarnas möjligheter att påverka samhällsorienteringen begränsas naturligtvis av detta. Vid en djupare analys vore det intressant att titta på vad deltagarna eventuellt vill ha större möjligheter att påverka.

När det gäller både möjlighet att påverka och möjlighet till delaktighet kan frågan också vara mer komplicerad än vad svaren antyder. Den kulturella kontexten och individers läs- och skrivutveckling kan påverka, det vill säga hur och på vilket sätt individer förstår och tolkar begreppen.

7:4 Framtida utveckling

För att metodutveckla samhällsorienteringen och säkra att den gagnar nyanländas etablering är det viktigt att fånga upp deltagarnas synpunkter och låta dessa synpunkter vara med som grund i det fortsatta utvecklingsarbetet. Resultatet och analysen av länsstyrelsernas deltagarenkät visar på behovet av att involvera målgruppen i utvecklingsarbetet. Enkätsvaren synliggör också en del frågor som är intressanta att undersöka vidare. Till exempel varför resultatet för kvinnor och män skiljer sig åt avseende synen på olika ämnesområden och möjligheten att vara med och diskutera. Om möjligheten finns bör deltagarenkäter i framtiden följas upp av någon form av fokusgrupper eller djupintervjuer för att analysera svaren.

8 Bedömning av utvecklingsbehov

Länsstyrelsernas sammantagna bedömning är att arbetet med samhällsorienteringen i landets kommuner utvecklats betydligt under 2012. Antalet som får samhällsorientering har ökat, fler aktörer bedriver verksamheten på hemspråk och det pågår ett intressant arbete med kvalitetsutveckling. Samtidigt finns ett antal utvecklingsområden. Utmaningar länsstyrelserna särskilt vill lyfta är deltagande, samverkan, kunskapsspridning, lokal samordning, samhällskommunikatörernas roll, deltagarperspektivet och hälsokommunikation. Några av dessa områden uppmärksammades redan förra året, andra är nya. Grunden för samtliga områden är en fortsatt kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring utifrån förordningens intentioner.

8:1 Deltagande

Enligt de 234 kommuner som svarat på länsstyrelsernas enkät har totalt 6 492 personer i målgruppen som omfattas av etableringslagen deltagit i samhällsorientering mellan oktober 2011 och september 2012. Enligt Arbetsförmedlingens statistik är siffran 5 426. Under samma tidsperiod har sannolikt cirka 8 000 personer haft rätt till samhällsorientering. Även om siffrorna inte är helt jämförbara kan det konstateras att betydligt fler personer har rätt till samhällsorientering än antalet som deltar.

Att få upp deltagandet i samhällsorienteringen är viktigt inte minst mot bakgrund av att deltagarna själva generellt sett är positiva till de verksamheter de deltar i. Frågan om deltagande blir sannolikt en ännu större utmaning om beslut om en utökad målgrupp tas. Det är också intressant att titta på hur många som avslutar sin samhällsorientering inom ett år från det att de fått sin första fastställda etableringsplan. I sammanhanget bör problemet med bosättningen lyftas eftersom den höga andel personer som blir kvar i anläggningsboende⁴⁷ deltar i samhällsorientering i låg utsträckning.⁴⁸

8:2 Samverkan och kunskapsspridning

På relativt kort tid har en hög grad av samverkan utvecklats inom samhällsorienteringen. Att det finns så många samverkansprojekt inom området beror på att behovet är stort. Det är svårt att anordna en kvalitativ samhällsorientering på modersmål för små språkgrupper utan någon form av samverkan. Samverkan mellan kommuner där deltagare eller kommunikatörer reser mellan olika platser är vanligt, men också olika former av distanslösningar via webb och TV-bildteknik (se kap 4). Viktigt i nuläget är att sprida information om de olika möjligheter och verktyg för samverkan som finns.

⁴⁷ Anläggningsboende, s.k. ABO, dvs. boende som Migrationsverket erbjuder asylsökande under väntetiden, normalt en lägenhet i ett hyreshus.

⁴⁸ I juni 2012 väntade omkring 1800 nyanlända som vistades på Migrationsverkets anläggningsboenden på en kommunanvisning. Enligt Migrationsverket hade siffran den 31 januari 2013 stigit till 4 458 personer. Med stor sannolikhet erbjuds få av dessa någon samhällsorientering. En av anledningarna kan vara att de inte räknas som kommunmottagna vilket innebär att den aktuella kommunen inte får ersättning för dessa personer.

Viktigt är också att sprida kunskap om det utvecklingsarbete som pågår vad gäller metoder, material, hälsokommunikation och kompetensförsörjning (se kap 5). I det nationella utvecklingsarbete som länsstyrelserna bedriver sprids kunskap både på workshops och genom webbportalen informationsverige.se. De samverkansgrupper som bildats för tjänstemän och samhällskommunikatörer via informationsverige.se är viktiga. Arbetet med kunskapsspridning bör fortsätta och fler insatser göras för att nå de aktörer som arbetar med samhällsorientering. En viktig del av arbetet är också att få de verksamheter som bedrivs i projektform att implementeras i ordinarie verksamhet.

8:3 Samordning av etableringsinsatserna

Att samordna de olika etableringsinsatserna på lokal nivå är en logistisk och organisatorisk utmaning som ställer stora krav på samverkande aktörer. Långa resvägar och dåliga allmänna kommunikationer är försvårande faktorer. Att samordningen är en utmaning lyfts av både kommuner och länsstyrelser. Både kommuner och länsstyrelser signalerar dock mindre problem i årets undersökning än de gjorde förra året. Arbetet med lokal och regional samverkan bör fortsätta.

8:4 Kompetenta kommunikatörer

En stor del av ansvaret för en fungerande samhällsorientering ligger hos de enskilda kommunikatörerna. Kommunikatören måste utöver språkkompetens, kulturkompetens och pedagogisk förmåga också vara rustad för att kunna behandla och diskutera ämnen som kan upplevas som känsliga. Vilka krav som är lämpliga att ställa vid rekryteringar är inte självklart. Förordningen anger *lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap*. Men vad betyder *lämplig* i det här fallet? Möjligheterna att hitta personer med olika kompetens varierar också över landet.

Att rekrytera kompetenta samhällskommunikatörer är en utmaning, men det är en minst lika stor utmaning att upprätthålla kompetensen. Både kommuner och länsstyrelser pekar på problemet med att kompetenta samhällskommunikatörer kontinuerligt försvinner till andra arbeten. Även i det nationella utvecklingsarbetet lyfts den höga omsättningen bland kommunikatörerna som ett problem. Aktörerna berättar om rekrytering och satsningar på kompetensutveckling, som sedan återkommande måste göras om. För att få in och behålla kompetent personal krävs samverkan med annan verksamhet, exempelvis skolan, så att säkrare och bättre anställningsförhållanden kan erbjudas.

Intressant är också att tydligare lyfta in kommunikatörerna och deras erfarenheter i utvecklings- och uppföljningsarbetet. Kommunikatörerna är närmast verksamheten och deras erfarenheter och kunskaper bör tas tillvara. I sammanhanget är det nätverk för kommunikatörer som bildats på portalen informationsverige.se av särskilt intresse.

8:5 Deltagarperspektivet

För att säkra att samhällsorienteringen gagnar nyanländas etablering bör målgruppen ges en naturlig del i de uppföljningar som görs. Länsstyrelserna har i föreliggande rapport inkluderat material från en deltagarenkät. I svaren ges en positiv syn på samhällsorienteringen. Undersökningens genomförande kan dock ha påverkat svaren i positiv inriktning (se avsnitt 2:3 och kapitel 7).

Även andra regionala och lokala aktörer arbetar med utvärderingar utifrån deltagarperspektivet. Också det arbetet bör fortsätta. Det är viktigt att utveckla fungerande verktyg för utvärderingar samt att lyfta in resultaten i det framtida utvecklingsarbetet.

8:6 Hälsa och hälsokommunikation

Personer födda i andra länder än Sverige uppvisar både sämre självskattad hälsa och högre ohälsotal än personer födda i Sverige. Det finns skäl att anta att en del av orsakerna till ohälsa kan förebyggas genom information och kunskap som förmedlas tidigt vid ankomsten till Sverige. Kommunikation och dialog om till exempel egenvård, migrationsprocessens påverkan på hälsa, fysisk och psykisk stress, sexuell och reproduktiv hälsa, tobak, alkohol och droger samt kost och motion kan utgöra viktiga faktorer för ett aktivt samhällsdeltagande och en positiv etableringsprocess.

Beträffande insatser av hälsofrämjande karaktär för flyktingar saknas det direkta uppdrag till berörda aktörer. Dessutom saknas ofta kunskap och samsyn samtidigt som frågorna spänner över ett brett fält där ett stort antal aktörer är direkt eller indirekt inblandade utan att någon anser sig ha ett tydligt eget ansvar. Hälsorelaterade frågor hänger på det sättet ofta i luften mellan skilda sektors ansvar. Nyanländas hälsa, ur ett folkhälso- och etableringsperspektiv, rör landstingen men även Arbetsförmedlingen, kommuner och länsstyrelser. Ett integrerat hälsoperspektiv i relation till nyanlända flyktingars etablering kräver följaktligen en komplex nivå av samverkan mellan berörda aktörer.

9 Slutsatser

Länsstyrelserna anser att samhällsorientering för nyanlända är ett viktigt verktyg för att öka nyanländas delaktighet i samhället och att verksamheten därmed bidrar till ett mer demokratiskt och hållbart samhälle. En förutsättning är dock att samhällsorienteringen genomförs enligt de intentioner som finns i den förordning som styr verksamheten, det vill säga utifrån ett deltagarperspektiv, på modersmål och i dialogform.

Länsstyrelsernas sammantagna bedömning är att arbetet med samhällsorienteringen utvecklats betydligt under 2012. Antalet som får samhällsorientering har ökat, fler aktörer bedriver verksamheten på hemspråk och det pågår ett intressant arbete med kvalitetsutveckling. Samtidigt finns ett antal utvecklingsområden. De utmaningar länsstyrelserna lyfter i rapporten är deltagandet, samverkan, kunskapsspridning, samhällskommunikatörernas roll, lokal samordning, deltagarperspektivet och hälsokommunikation.

Länsstyrelserna kommer att fortsätta stödja kommunernas arbete med samhällsorientering, dels på regional nivå men också i det nationella utvecklingsarbete som länsstyrelserna driver. Det nationella arbetet är av vikt inte minst för att öka likvärdigheten nationellt och därmed rätten till en likvärdig service. Länsstyrelserna kommer också att fortsätta sprida information om initiativ som tas lokalt, regionalt och nationellt via portalen informationsverige.se.

Samhällsorientering för nyanlända är viktigt. Rätt genomförd är samhällsorienteringen ett verktyg som kan minska nyanländas beroendeställning och öka förutsättningarna för egenansvar. Det i sin tur ökar förutsättningarna för delaktighet och känslan av tillhörighet vilket i sin tur bidrar till ett mer demokratiskt och hållbart samhälle.

Bilagor

Bilaga 1. Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Inledande bestämmelse

1 § Denna förordning innehåller föreskrifter om den samhällsorientering som varje kommun ska se till att nyanlända invandrare erbjuds enligt 5 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Syfte och innehåll

2 § Samhällsorienteringen syftar till att underlätta de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Målet ska vara att deltagarna utvecklar kunskap om

1. de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
2. den enskildes rättigheter och skyldigheter i övrigt,
3. hur samhället är organiserat, och
4. praktiskt vardagsliv.

3 § Samhällsorienteringen ska innehålla följande delar.

1. Att komma till Sverige.
2. Att bo i Sverige.
3. Att försörja sig och utvecklas i Sverige.
4. Individens rättigheter och skyldigheter.
5. Att bilda familj och leva med barn i Sverige.
6. Att påverka i Sverige.
7. Att vårda sin hälsa i Sverige.
8. Att åldras i Sverige.

Tyngdpunkten ska ligga på den praktiska aspekten av att leva i Sverige. Det exakta innehållet, omfattningen och tyngdpunkten i varje del bör anpassas efter deltagarna och de lokala förutsättningarna.

Utformning och genomförande

4 § Samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att en etableringsplan har upprättats enligt 6 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Den ska normalt vara avslutad ett år efter det att etableringsplanen har upprättats.

5 § Varje nyanländ ska erbjudas en samhällsorientering som omfattar minst 60 timmar. Den ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet.

6 § Kommunen bestämmer hur samhällsorienteringen ska utformas och i vilken ordningsföljd samhällsorienteringens delar ska behandlas.

Samhällsorienteringen ska ge utrymme för dialog och reflektion.

7 § Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Vid behov ska tolk anlitas.

De personer som ger samhällsorienteringen ska ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap.

8 § Kommunen ska ha en plan för samhällsorienteringen. I planen ska samhällsorienteringens innehåll och omfattning anges.

Planen ska revideras när det behövs. Hänsyn ska då tas till nya förutsättningar och hur genomförandet fungerat.

9 § Kommunen får uppdra åt andra att utforma planen och anordna samhällsorienteringen. Planen ska då godkännas av kommunen.

Intyg och information

10 § Kommunen ska ge varje deltagare ett intyg efter avslutad samhällsorientering. Om en annan kommun begär det, ska kommunen lämna information om delvis genomgången samhällsorientering.

Omfattningen och innehållet ska framgå.

Stöd, uppföljning och redovisning

11 § Länsstyrelserna ska främja och stödja samarbete mellan kommuner om samhällsorienteringen.

12 § Länsstyrelserna ska följa upp verksamheten. Varje kommun ska lämna länsstyrelsen de uppgifter som behövs för detta.

13 § Länsstyrelserna ska varje år lämna en gemensam redovisning om samhällsorienteringen till regeringen.

Bilaga 2. Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Lagens innehåll och syfte

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar och insatser som syftar till att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Insatserna ska ge de nyanlända förutsättningar för egenförsörjning och stärka deras aktiva deltagande i arbets- och samhällslivet.

Målgrupp

2 § Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring. Upphållstillståndet ska ha beviljats

1. enligt 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),
2. enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller
3. enligt 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

Upphållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring kan också ha beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats sitt uppehållstillstånd med stöd av någon av de bestämmelser som anges i första stycket. I sådant fall ska den nyanlände ha ansökt om uppehållstillstånd inom två år från det att den utlänning som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun.

Lagen gäller också en nyanländ som har fyllt 18 men inte 20 år, när uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring beviljats enligt första eller andra stycket, förutsatt att han eller hon saknar föräldrar här i landet.

Ansvariga myndigheter m.m.

3 § Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatser enligt denna lag och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter.

4 § Länsstyrelserna ska främja samverkan mellan berörda kommuner och myndigheter, företag och organisationer som anordnar aktiviteter för nyanlända.

5 § Varje kommun är skyldig att se till att nyanlända erbjuds samhällsorientering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning.

Etableringsinsatser

6 § Arbetsförmedlingen ska upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering (etableringsplan).

En nyanländ har rätt att få en etableringsplan inom ett år efter att han eller hon första gången folkbokfördes i en kommun. Denna rätt gäller inte en nyanländ som

1. har ett förvärvsarbete på heltid,
2. går i gymnasieskola, eller
3. på grund av sjukdom eller någon annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är förhindrad att delta i etableringsinsatser på minst 25 procent av heltid.

7 § Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer. Planen ska omfatta högst 24 månader och minst innehålla

1. utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800),
2. samhällsorientering, och
3. aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet. *Lag (2010:858).*

8 § Av etableringsplanen ska det framgå under vilken tid den gäller, vilka aktiviteter som ingår i insatserna och de olika aktiviteternas omfattning och längd. Aktiviteterna i planen ska tillsammans motsvara verksamhet på heltid om det inte föreskrivs något annat. Planen ska vid behov revideras av Arbetsförmedlingen.

9 § Etableringsplanen upphör att gälla när

1. tiden för etableringsplanen har löpt ut,
2. den nyanlände har haft ett förvärvsarbete på heltid i minst sex månader, eller
3. den nyanlände påbörjar en utbildning på högskolenivå för vilken studiemedel kan lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395).

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om etableringsplaner.

Etableringslotsar och valfrihetssystem

11 § Arbetsförmedlingen ska tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem som ger nyanlända rätt att välja en av Arbetsförmedlingen godkänd och kontrakterad leverantör av tjänster som anges i 12 § (etableringslots). Arbetsförmedlingen behöver inte tillämpa samma valfrihetssystem för alla nyanlända.

12 § När Arbetsförmedlingen tillhandahåller valfrihetssystem ska myndigheten tillämpa lagen (2008:962) om valfrihetssystem för tjänster som är upptagna som B-tjänster i kategori 22, 25 och 27 (CPV-kod 79998000-6 coachning) i bilaga 3 till lagen (2007:1091) om offentlig upphandling.

13 § Arbetsförmedlingen ska vara upphandlande myndighet enligt 2 kap. 7 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem. När Arbetsförmedlingen tillämpar den lagen ska bestämmelserna om jäv i 11 och 12 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpas.

Tystnadsplikt

14 § Den som är eller har varit verksam inom en yrkesmässigt bedriven verksamhet för nyanlända får inte obehörigen röja vad han eller hon då har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Ersättning till nyanlända

15 § En nyanländ som deltar i aktiviteter enligt en etableringsplan har rätt till etableringsersättning och under vissa förutsättningar även etableringstillägg och bostadsersättning. Detsamma gäller en nyanländ som medverkar till upprättandet av en etableringsplan och som inte har rätt till bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättning till nyanlända som omfattas av denna lag.

Uppgiftsskyldighet

16 § Anordnare av aktiviteter för nyanlända ska till den myndighet som regeringen föreskriver lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om en anordnares skyldighet att lämna uppgifter enligt första stycket. Regeringen meddelar föreskrifter om till vilken myndighet denna skyldighet ska fullgöras.

Överklagande

17 § Beslut i fråga om rätt till etableringsplan, etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Övergångsbestämmelser

2010:197

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2010 i fråga om 11–13 §§ och i övrigt den 1 december 2010.
2. De nya bestämmelserna ska tillämpas på nyanlända som har rest in i landet efter utgången av november 2010 och som har uppehållstillstånd vid inresan, samt på nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd efter utgången av oktober 2010. Bestämmelserna ska även tillämpas på nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd före utgången av oktober 2010, om de är registrerade vid och vistas på en förläggning för asylsökande den 30 november 2010.

2010:858

1. Denna lag träder i kraft den 2 december 2010.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande till utgången av juni 2012.
3. Svenskundervisning för invandrare ska även anses omfatta motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

Bilaga 3. Länsstyrelsernas Webbenkät till kommunerna

Länsstyrelserna

Skriv vilken kommun/kommuner svaren avser i rutan.

I vilket län ligger er kommun?

Hur anordnar er kommun samhällsorientering för nyanlända?

1. I egen regi
2. Via upphandlad aktör
3. Genom samverkan med annan kommun/kommunalförbund eller motsvarande
4. Kommunen erbjuder ingen samhällsorientering

Vilken aktör har er kommun upphandlat?

Varför erbjuder inte er kommun nyanlända samhällsorienteringen?

Beskriv kort kommunens samverkan med övrig/övriga kommuner/kommunalförbund eller motsvarande:

Hur många nyanlända kvinnor respektive män i er kommun - som omfattas av lagen - har sedan 1 oktober 2011 till 30 september 2012 ANMÅLTS till samhällsorientering?

Hur många anmälda kvinnor respektive män - som omfattas av lagen - har sedan 1 oktober 2011 till 30 september 2012 PÅBÖRJAT samhällsorienteringen?

Hur många nyanlända kvinnor respektive män i er kommun - som INTE omfattas av lagen - har sedan 1 oktober 2011 till 30 september 2012 ANMÅLTS samhällsorientering?

Hur många av de anmälda kvinnorna respektive männen - som INTE omfattas av lagen - har sedan den 1 oktober 2011 till 30 september 2012 PÅBÖRJAT samhällsorienteringen?

Hur lång är den genomsnittliga väntetiden för nyanlända kvinnor respektive män från anmälan till påbörjad samhällsorientering?

1. Max 2 veckor
2. 3-4 veckor
3. 5-10 veckor
4. 11-20 veckor
5. 21-30 veckor
6. Mer än 30 veckor

Vilka är de främsta orsakerna till KVINNORNAS väntetid?

1. Avvaktar kursstart pga för få deltagare som talar samma språk
2. Avvaktar kursstart pga för få deltagare av andra skäl
3. Anordnar samhällsorientering under en viss period (t ex sommaren)
4. Kö till barnomsorg
5. Svårt att samordna samhällsorienteringen med andra etableringsinsatser
6. Svårt att hitta lämpliga samhällskommunikatörer
7. Vet ej

Finns det några andra orsaker till KVINNORNAS väntetid?

Vilka är de främsta orsakerna till MÄNNENS väntetid?

1. Avvaktar kursstart pga för få deltagare som talar samma språk
2. Avvaktar kursstart pga för få deltagare av andra skäl
3. Anordnar samhällsorientering under en viss period (t ex sommaren)
4. Kö till barnomsorg
5. Svårt att samordna samhällsorienteringen med andra etableringsinsatser
6. Svårt att hitta lämpliga samhällskommunikatörer
7. Vet ej

Finns det några andra orsaker till MÄNNENS väntetid?

På vilka språk erbjuder er kommun samhällsorientering?

1. Modersmål
2. Annat språk som deltagaren behärskar väl
3. Svenska med tolk
4. Lätt svenska

Vilket språkalternativ är det mest förekommande?

1. Modersmål
2. Annat språk som deltagaren behärskar väl
3. Svenska med tolk
4. Lätt svenska

På vilka sätt erbjuder er kommun samhällsorientering?

1. Dagtid
2. Kvällstid
3. Intensivkurs
4. Sommarkurs
5. Webbaserad kurs
6. Telebild
7. Distanskurs
8. Kurser anpassade till personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning
9. Annat

Denna fråga gäller den organiserade gruppledda samhällsorienteringen. Timmarna ni anger nedan ska INTE inkludera individuell information, information från annan myndighet eller liknande.

Hur många timmar omfattar er samhällsorientering som anordnas utifrån förordningens åtta delar?

1. Mindre än 60 timmar
2. 60 timmar
3. 61-80 timmar
4. Mer än 80 timmar

Om kommunen anordnar samhällsorientering på svenska med hjälp av tolk, är tiden för tolkning inräknad i det tidigare svaret?

Anordnar er kommun kompletterande samhällsorientering utöver förordningens åtta delar?

Beskriv kort den kompletterande samhällsorienteringen:

Hur många intyg om helt avslutat SO har ni utfärdat till män respektive kvinnor.

Hur många intyg om delvis avslutat SO har ni utfärdat till kvinnor respektive män

Vilka är de tre viktigaste kompetenserna i kommunens rekrytering av samhällskommunikatörer?

På vilken utbildningsnivå ligger den pedagogiska kompetensen hos majoriteten av kommunens samhällskommunikatörer?

1. Pedagogisk högskoleutbildning
2. Annan eftergymnasial pedagogisk utbildning
3. Annan pedagogisk erfarenhet

4. Saknar pedagogisk utbildning och erfarenhet

Samverkar er kommun med andra aktörer i genomförandet av samhällsorienteringen?

Vilken eller vilka aktörer samverkar er kommun med?

Beskriv kortfattat hur er kommun samverkar med nämnda aktörer

Finns det i kommunen särskilda hälsokommunikatörer att tillgå?

Bedrivs hälsokommunikationen inom ramen för/ i direkt anslutning till befintlig samhällsorientering, eller som en separat insats?

1. Inom ramen för SO
2. Som separat insats

Hur många timmar omfattar hälsokommunikationen?

1. Mindre än 10 timmar
2. 10-14 timmar
3. 15-19 timmar
4. 20-25 timmar
5. Mer än 25 timmar

Hur många språk erbjuds hälsokommunikationen på?

Hur samordnas er samhällsorientering med andra etableringsinsatser (t ex SFI, praktik, validering, arbete etc.) för att undvika deltagarbortfall samt möjliggöra för deltagarna att vara heltidssysselsatta?

Hur ofta utvärderar kommunen systematiskt samhällsorienteringen beträffande:

Beskriv kort hur ni utvärderar organisation och genomförande:

Beskriv kort hur ni utvärderar deltagarnas synpunkter:

Beskriv hur ni tar tillvara på deltagarnas synpunkter på samhällsorienteringen för att möjliggöra ett deltagarinflytande:

Har er kommun några övriga synpunkter eller särskilda behov kring genomförandet av samhällsorienteringen?

Om ni har några kommenterar till någon av de frågor ni besvarat eller synpunkter på enkäten som helhet tar vi gärna del av dem.

Har ni frågor om enkäten kontakta undertecknad
Pontus Karlbom
Integrationssamordnare
Länsstyrelsen Östergötland
013-19 63 58, 0702-39 78 92
pontus.karlbom@lansstyrelsen.se

Bilaga 4. Anvisningsformulär till Länsstyrelserna

Som ni vet har en webbenkät om Samhällsorientering besvarats av landets kommuner. Enkäten belyser Samhällsorienteringen på en verksamhetsnära nivå och omfattar tre huvudområden:

- Deltagare
- Genomförande
- Samverkan

Enkätsvaren har sammanställts länsvis. Enkätsvaren från kommuner i ditt län har skickats till dig och vi vill nu inhämta dina kommentarer till enkätresultaten.

Syftet med formuläret är att skapa förutsättningar för alla länsstyrelser att gå igenom enkätmaterialen med samma glasögon. Eftersom det kan finnas stora variationer mellan länen är ni givetvis välkomna att komma med ytterligare kommentarer och reflektioner än de som efterfrågas här! Det finns möjlighet att skriva ner ytterligare kommentarer i slutet.

Skicka svaren till Pontus Karlbom, pontus.karlbom@lansstyrelsen.se senast den 16 november.

BORTFALLSANALYS

1. Skriv ned några nyckelord som beskriver karaktären på de kommuner som har svarat respektive inte svarat.

ENKÄTSVAREN GÄLLANDE VALET AV ANORDNARE

Den första frågan handlar om hur kommunen bedriver SO, i egen regi, genom samverkan med andra kommuner eller via upphandlad aktör? Kommentera, om möjligt, varför kommunerna valt att driva i egen regi, genom samverkan eller upphandlad aktör.

ENKÄTSVAREN GÄLLANDE DELTAGARE

Frågorna 10-11 i enkäten handlar om de personer som omfattas av lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som kommunen är skyldig att erbjuda samhällsorientering (SO). Det handlar dels om hur många som *anmälts* till SO, dels om hur många som *påbörjat* SO.

2. Kommentera antalet anmälda respektive antalet personer som påbörjat SO, inklusive eventuella skillnader mellan kvinnor och män.

Frågorna 13-14 i enkäten handlar om personer som INTE omfattas av lag 2010:197, och som kommunerna idag inte har någon skyldighet att erbjuda SO.

3. I vilken utsträckning riktar sig kommunerna till en bredare målgrupp än vad lagen kräver? Beakta gärna ev. könsskillnader

GENOMFÖRANDE

Frågorna 16-20 i enkäten handlar om väntetider från anmälan till påbörjad SO.

4. Kommentera de genomsnittliga väntetiderna mellan anmälan och påbörjande av SO. Beakta gärna ev. könsskillnader.

Fråga 21-22 i enkäten berör språket/språken som erbjuds i kommunernas Samhällsorientering.

5. Kommentera vilka språkalternativ som erbjuds och vilka som är mest förekommande. Om kommuner inte erbjuder SO på modersmål, vad beror det på?

Fråga 23 i enkäten handlar om på vilket sätt kommunen erbjuder SO.

6. Kommentera fördelningen mellan de olika alternativen och, om möjligt, varför kommunerna valt att erbjuda på dessa sätt.

Fråga 24 i enkäten handlar om hur många timmar Samhällsorienteringen omfattar.

7. Kommentera fördelningen mellan de olika alternativen samt om någon inte uppfyller kravet på minst 60 timmar.

Fråga 26-27 handlar om kompletterande SO utöver de obligatoriska blocken.

8. Kommentera gärna de svar som kommunerna angett.

Fråga 28-29 i enkäten handlar om SO-personalens pedagogiska kompetens.

9. Kommunerna har angett de viktigaste kompetenserna de sökte när de rekryterade.

- a) Vilka kompetenser är vanligast att kommunerna eftersöker?
- b) Saknas särskilda kompetenser som skulle skapa värde?
- c) I vilken utsträckning bedömer du att den pedagogiska kompetensen är tillfredställande för att genomföra SO på ett bra sätt?
- d) Hur bedömer du möjligheten att hitta kompetensen som efterfrågas i ditt län?
- e) Finns det regionala behov av kompetensutveckling?
- f) Arbetar Länsstyrelsen med stöd för kompetensutveckling?

Fråga 10 i enkäten handlar om vilka metoder för deltagarnas inflytande över innehåll och utformning av SO som används i kommunerna.

10. Kommentera svaren för länet.

- a) Anser du att metoderna som anges är tillräckliga?
- b) Anser du att metoderna som används är ändamålsenliga?

Fråga 30 och 33 i enkäten handlar om hur många intyg om helt avslutad, eller delvis avslutad, samhällsorientering som utfärdats. I länsbilderna har frågeställningen fallit bort, så här var frågorna formulerade:

30) Hur många intyg om helt avslutad samhällsorientering har ni utfärdat till kvinnor respektive män sedan 1 oktober 2011 till 30 september 2012

33) Hur många intyg om DELVIS avslutad samhällsorientering har ni utfärdat till kvinnor respektive män sedan 1 oktober 2011 till 30 september 2012?

Koppla ihop svaren på fråga 30-33 med svaren på fråga 10-11 i enkäten till kommunerna.

11. Kommentera hur genomströmningen fungerat i länet.

Fråga 36-38 samt 43 i enkäten handlar om samverkan mellan olika aktörer och samordning av etableringsinsatser.

12. Gör en kompletterande beskrivning av den samverkan mellan kommuner och andra aktörer som finns eller är under utveckling i länet. Beskriv gärna Länsstyrelsens ev. roll i detta.

13. Gör en kompletterande beskrivning av den samverkan mellan kommuner finns eller är under utveckling i länet. Beskriv gärna Länsstyrelsens ev. roll i detta.

14. Gör en kompletterande beskrivning av den samordning som sker mellan SO och andra etableringsinsatser (t.ex. SFI, praktik, validering, arbete) för att undvika deltagarbortfall samt möjliggöra för deltagarna att vara heltidssysselsatta.

15. Gör en kompletterande beskrivning av de metoder kommunerna använder för att erbjuda en flexibel SO som möjliggör för individen att kombinera SO med arbete/andra etableringsinsatser.

Fråga 44-47 handlar om systematisk utvärdering.

16. Kommentera kommunernas svar. Analysera särskilt hur man tar tillvara deltagarnas synpunkter för att möjliggöra ett deltagarinflytande.

ÖVRIGT

Slutligen, så har kommunerna haft möjlighet att ge övriga synpunkter eller framföra särskilda behov kring genomförandet av Samhällsorienteringen.

17. Titta igenom vad kommunerna har skrivit.

- a) Finns det någonting i kommunernas synpunkter och behov som inte täcks av övriga enkätfrågor och som bör tas upp i rapporten till regeringen?
- b) Har ni några övriga reflektioner över vad kommunerna har uppgett?

18. Ge en kompletterande beskrivning av Länsstyrelsens stödjande roll vid genomförandet av samhällsorientering i länet.

Länsstyrelserna

Bilaga 5. Deltagarenkäten – Synpunkter på samhällsorienteringen

Bakgrund

Personer som kommer till Sverige som flyktingar har rätt till samhällsorientering. För att utveckla samhällsorienteringen och göra den så bra som möjligt hoppas vi att Du vill svara på några frågor.

Enkäten består av 8 frågor. Svaren på frågorna kommer att redovisas som tabeller med siffror, och det kommer aldrig framgå vad Du som enskild person har svarat.

Vi som genomför undersökningen är Sveriges länsstyrelser. Vi har i uppdrag av regeringen att följa upp samhällsorienteringen. Kontaktperson vid länsstyrelsen är Torgny Ängquist, 040-25 26 76

Vi är mycket tacksamma om Du har möjlighet att fylla i enkäten.

- 1. Jag är:** Kvinna Man
- 2. Hur gammal är du?** 18–29 år 30 – 64 år 65 år eller äldre
- 3. Har du barn under 18 år som bor med dig?** Ja Nej
- 4. I vilken utsträckning har du haft möjlighet att påverka innehållet i samhällsorienteringen?**
Svara med ett kryss.

Ingen
möjlighet alls

Vissa
möjligheter

Ganska stora
möjligheter

Mycket stora
möjligheter

- 5. I vilken utsträckning har du haft möjlighet att vara med och diskutera på samhällsorienteringen?** *Svara med ett kryss.*

Ingen
möjlighet alls

Vissa
möjligheter

Ganska stora
möjligheter

Mycket stora
möjligheter

- 6. Vad tycker du sammantaget om den samhällsorientering som du har deltagit i?**
Svara med ett kryss.

Mycket dålig

Ganska dålig

Ganska bra

Mycket bra

7. Vad i samhällsorienteringen har varit viktigt för dig? Svara med ett kryss på varje rad.

	Inte alls viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Har inte deltagit
Bostäder och boende	☐	☐	☐	☐
Jobb och arbetsmarknad	☐	☐	☐	☐
Ekonomi och pengar	☐	☐	☐	☐
Utbildning för vuxna	☐	☐	☐	☐
Utbildning för barn och unga	☐	☐	☐	☐
Hälsa och sjukvård	☐	☐	☐	☐
Att bilda familj	☐	☐	☐	☐
Att leva med och fostra barn	☐	☐	☐	☐
Att åldras	☐	☐	☐	☐
Demokrati och mänskliga rättigheter	☐	☐	☐	☐
Hur Sverige styrs	☐	☐	☐	☐
Hur kommunen fungerar	☐	☐	☐	☐
Sveriges historia	☐	☐	☐	☐
Kultur och nöje	☐	☐	☐	☐
Föreningsliv och fritidsaktiviteter	☐	☐	☐	☐

8. Skulle du vilja ha mer information på dessa områden? Svara med ett kryss på varje rad.

	Nej	Ja, lite mer	Ja, mycket mer
Bostäder och boende	☐	☐	☐
Jobb och arbetsmarknad	☐	☐	☐
Ekonomi och pengar	☐	☐	☐
Utbildning för vuxna	☐	☐	☐
Utbildning för barn och unga	☐	☐	☐
Hälsa och sjukvård	☐	☐	☐
Att bilda familj	☐	☐	☐
Att leva med och fostra barn	☐	☐	☐
Att åldras	☐	☐	☐
Demokrati och mänskliga rättigheter	☐	☐	☐
Hur Sverige styrs	☐	☐	☐
Hur kommunen fungerar	☐	☐	☐
Sveriges historia	☐	☐	☐
Kultur och nöje	☐	☐	☐
Föreningsliv och fritidsaktiviteter	☐	☐	☐

Bilaga 6. Arbetsförmedlingens statistik

Antalet ackumulerade unika personer som har/har haft rätt till en etableringsplan, har/har haft en etableringsplan och har/har haft samhällsorientering som en aktivitet fördelat på kön under perioderna:

- 1 december 2010 till 30 september 2012,
- 1 december 2010 till 30 september 2011 samt
- 1 oktober 2011 till 30 september 2012.

		Rätt till plan	Fastställd plan	Deltagit i SO
1 dec 2010 – 30 sep 2012	Totalt	13 344	12 966	5 437
	Kvinnor	6 359	6 129	2 535
	Män	6 985	6 837	2 902
1 dec 2010 – 30 sep 2011	Totalt	5 091	4 770	1 375
	Kvinnor	2 388	2 221	607
	Män	2 708	2 549	768
1 okt 2011 - 30 sep 2012	Totalt	13 302	12 926	5 426
	Kvinnor	6 343	6 114	2 532
	Män	6 959	6 812	2 894

Bilaga 7. Sammanfattningar av minnesanteckningar från länsstyrelsernas nationella workshops om samverkan och erfarenhetsutbyte inom samhällsorientering

15 november 2011, Stockholm

Workshopen genomfördes i samverkan mellan länsstyrelsernas fokusgrupp för samhällsorientering och SKL.

Deltagare

Verksamheter som fått nationella utvecklingsmedel samt verksamheter som bedriver ett utvecklingsarbete av särskilt nationellt intresse inom samhällsorientering.

Workshopens syfte, mål och frågeställningar

Syftet med workshopen var att få till stånd en samverkan och ett erfarenhetsutbyte mellan deltagarna.

Workshopens mål var att utforma en konkret plan för en nationell samverkan inom samhällsorientering utifrån nedanstående frågeställningar.

1. *Inom vilka områden finns behov av samverkan?*
2. *Hur bör en sådan samverkan utformas?*

Metod

Metoden i workshopen var Appreciative Inquiry och innefattade tre grupparbeten och en individuell uppgift. I grupparbete ett var syftet att identifiera erfarenheter och kunskaper. Grupparbete två handlade om att identifiera områden för samverkan samt styrkor och framgångsfaktorer och i grupparbete tre var uppgiften att ta fram ett konkret förslag för fortsatt samverkan inom samhällsorientering på nationell nivå. Avslutningsvis ombads deltagarna att ta fram ett personligt nästa steg för realiseringen av en nationell samverkan inom samhällsorientering.

Fastställda områden med behov av samverkan

- Kvalitetssäkring
- Metodutveckling
- Material
- Kommunikatörsrollen
- Webben
- Deltagarnas perspektiv i fokus

Sammanfattning av nästa steg

Länsstyrelsen tar med sig dagens diskussion och fortsätter arbeta med frågan i dialog med SKL och Arbetsförmedlingen och återkommer med ett uppföljande seminarium. Några av deltagarna tar med sig frågan om nätverksbildande. Länsstyrelsen tar med sig frågan om portalen informationsverige.se som ”spindel i nätet”. På de nationella konferenserna i mars visas exempel på metod, material, SO-online, portalen. Samtliga tar med sig frågan om vad som bör göras på vilken nivå - nationellt, regionalt och lokalt.

14 maj 2012, Stockholm

Workshopen genomfördes i samverkan mellan länsstyrelsernas fokusgrupp för samhällsorientering och SKL.

Deltagare

Verksamheter som fått nationella utvecklingsmedel samt verksamheter som bedriver ett utvecklingsarbete av särskilt nationellt intresse inom samhällsorientering.

Workshopens syfte, mål och frågeställningar

Fortsätta det nationella utvecklingsarbete som påbörjades den 15 november 2011, följa upp vad som har hänt och diskutera hur vi bör fortsätta arbeta under 2012. Särskilt fokus lades på;

- Samordningen av etableringsinsatserna
- Kommunikatörernas roll
- Uppföljning / Deltagarnas synpunkter
- Fortsatt nationell samverkan

Fastställda områden med behov av fortsatt samverkan

- Små språk är en utmaning för alla och som kräver ett ökat samarbete mellan anordnare av samhällsorientering.
- Regionala och lokala överenskommelser måste förtydliga ansvar och roller för att stärka samverkan, flexibiliteten, parallelliteten och gemensamma prioriteringar kring etableringsinsatserna.
- Kommunikatörernas roll är central för samhällsorienteringen. Samverkan behövs för att säkerställa att samhällskommunikatörer erbjuds utbildning och kompetensutveckling. Samhällskommunikatörerna behöver egna forum för erfarenhetsutbyte.
- Informationsverige.se är en viktig plattform för det nationella utvecklingsarbetet.

Fortsatt nationell samverkan

- Fortsatta nationella träffar.
- Fortsatt utveckling av portalen Informationsverige.se
- Samordning för utbildning av kommunikatörerna.

21 november 2012, Stockholm

Workshopen anordnades av länsstyrelsernas fokusgrupp för samhällsorientering.

Deltagare

Verksamheter som fått nationella utvecklingsmedel samt verksamheter som bedriver ett utvecklingsarbete av särskilt nationellt intresse inom samhällsorientering.

Workshopens syfte, mål och frågeställningar

Målet med dagen var att skapa en plan för ett fortsatt nationellt utvecklingsarbete inom samhällsorientering. Workshopen fokuserade särskilt på:

- En eventuellt utökad målgrupp
- Utbildning för samhällskommunikatörer
- Samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen med flera
- Fortsatt nationellt utvecklingsarbete

Fastställda områden med behov av fortsatt samverkan

- Utbildning för kommunikatörer – samverkan med högskolorna
- Att få in och behålla kompetenta kommunikatörer
- Att få upp deltagandet i samhällsorienteringen
- Att nå den utökade målgruppen – inklusive kontakt med relevanta aktörer och myndigheter
- Fortsatt kvalitetsutveckling utifrån förordningens intentioner
- Fortsatt satsning på SO online eller via videokonferens
- Sprida information om befintlig verksamhet
- Sprida information om portalen och möjligheten att använda den.
- Nationellt nätverk för samhällskommunikatörer som jobbar med samhällsorientering
- Nationellt nätverk för tjänstemän som jobbar med samhällsorientering
- Samhällskommunikation i relation till hälsokommunikation

Bilaga 8. Sammanfattning av minnesanteckningar från SO-verksta'n i Skaraborg kring användandet av Informationsverige.se, 25-26/10 -2012

Fokuserade användningsområden för användare av informationsverige.se:

- Omvärldsbevakning
- Verktygslåda
- Erfarenhetsutbyte
- Nätverkande
- Kalender

En gemensam kalender

Diskussion fördes kring olika typer av händelser som skulle kunna läggas in och hur det skulle kunna åskådliggöras. Exempel är distanskurser, konferenser och utbildnings-/fortbildningstillfällen för kommunikatörer. Det bör vara överskådligt när man tittar på kalender. Eventuellt kan man använda olika färger för att åskådliggöra olika kategorier. Och man bör direkt se vad händelsen handlar om så att man inte behöver klicka på varenda händelse för att förstå vad det är för något.

Nätverkande

- Verksamhetssamarbete – Här tänker man på verksamhetsbeskrivningar på det sätt att aktuella kurser och kommunikatörer också visas i inloggat läge så att man kan se och ta kontakt om man kan samarbeta om olika verksamheter
- Samhällskommunikatörer – Kan i inloggat läge hitta varandra, kanske lättare hitta andra i sin språkgrupp och bilda diskussionsgrupper
- Studiebesök - Hälsa på hos varandra och göra studiebesök så man kan lära och dela med sig mer konkret i verksamheten

Erfarenhetsutbyte

I denna grupp utgick man ifrån diskussionsforumet och mappstrukturen som gruppen med verktygslådan tog fram. Man vill kunna ha redan färdiga ”rum” med ungefär samma innehåll som mappstrukturen där man kan diskutera olika ämnen. Man konstaterar också att det nog är nödvändigt med någon slags moderator som sköter arkivering och rensning samt flyttar inlägg som hamnat på fel forum och så vidare. Gruppen efterfrågar också att kunna skapa mer eller mindre privata grupper där man inom geografiska verksamhetsområden arbetar tillsammans och på så sätt ha en plats som alla når oavsett var man sitter.

Verktygslåda

Gruppen skapade en mappstruktur på samverkan tjänstemän med de områden man såg att man kan dela dokument och samarbeta kring dokument. Det är fritt att använda för alla och man använder och delar det man vill.

Omvärldsbevakning

Man ser ett behov av att samla integrations- och samhällsorienteringsnyheter på ett och samma ställe istället för att behöva leta fram dessa på diverse olika ställen. Det kan gälla information och nyheter från Migrationsverket, Länsstyrelsen, Regering och riksdag, Skolverket, Arbetsförmedlingen med flera.

Länsstyrelserna

*För mer information eller för att beställa fler exemplar kontakta
esh.vastragotaland@lansstyrelsen.se eller
social.hallbarhet.ostergotland@lansstyrelsen.se*